

דברי משיח היתשמייה

התוועדות ש"פ אחרי-קדושים, י"ג אייר

— חלק שני —

מכבוד קדושת

אדמו"ר מלך המשיח מנחם מענדל שליט"א
שניאורסאהן
מליובאוויטש

בלתי מוגה

הוספות: יומן תשמ"ז ותשל"ח בפרסום ראשון

יוצא לאור על ידי

„המכון להפצת תורתו של משיח“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וחמש לבריאה

ה' תהא שנת פדות המשיח

שבעים וחמש שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

פתח דבר

לקראת ש"פ אמור – הננו מוציאים לאור "הנחה" מהתוועדות ש"פ אחו"ק, י"ג אייר תשמ"ה ("וידי בארבעים שנה") חלק שני – תדפיס מיוחד מתוך "דברי משיח – ה'תשמ"ה" חלק רביעי [החלק הראשון של ההתוועדות נדפס בשבוע שעבר].

בתור הוספה, בא בסוף הקונטרס יומן מתקופה זו בשנת תשמ"ז, ויומן מתקופה זו בשנת תשל"ח שנכתב ע"י הרה"ח ר' מאיר הארליג ע"ה¹ – בפרסום ראשון.

*

אודות המעלות שבסדרה זו, ואופן עריכת השיחות² – ראה בארוכה ב"פתח דבר" ל"דברי משיח" ה'תשנ"ב חלק ראשון.

*

מבין שלל השיחות שנאמרו ע"י כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א במשך השנים תשי"ז-תשנ"ב (ולפני כן), ת"ל זכינו שרובן ככולן נשמרו על הכתב או בהקלטה. אולם, עדיין ישנן ריבוי שיחות שטרם ראו אור מעולם, ובזה בקשתנו שטוחה כלפי ציבור אנ"ש והתמימים: אנא, מי שבידיו הנחות ורשימות משיחות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, וכן ר"ד בעת חלוקת השטרות לצדקה או "יחידות" וכיו"ב, ויומנים מ"בית חיינו" (ובמיוחד מהשנים תשל"ח-ט ותשמ"ה-ה), שיואיל לשלחן למערכת ע"מ שנוכל לזכות בהן את הרבים.

ויהי רצון שע"י הדפסת ולימוד "דברי משיח", נזכה תיכף ומיד ממש לגאולה האמיתית והשלמה, בהתגלותו המלאה והמושלמת של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א. ויחזק השי"ת בריאותו ויתן לו אריכות ימים ושנים טובות ונעימות וחיים נצחיים, ויראה הרבה נחת משלוחיו, תלמידיו, חסידיו ומכלל ישראל, וינהיג את כולנו מתוך בריאות, הרחבה ונחת, ובקרוב ממש יוליכנו קוממיות לארצנו הקדושה, ונלמד תורתו של משיח מפיו של משיח צדקנו, שילמד תורה את כל העולם כולו, ומלך ביפיו תחזינה עינינו בהתגלות מלכותו לעין כל, תיכף ומי"ד ממ"ש ממש, והיתה לה' המלוכה, אמן כן יהי רצון.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד !

"המכון להפצת תורתו של משיח"

ימות המשיח,

י"ג אייר ה'תשפ"ה (ה' תהא שנת פדות המשיח),

שבעים וחמש שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א,
ברוקלין, נ.י.

(1) היומן של שנת תשמ"ז נדפס בעיתון "קראון הייטס" שהופיע בערב שבועות תשמ"ז, וכפי הנראה לא פורסם שוב מאז. היומנים באים כאן כלשונם, בלי שילוב יומנים אחרים מתקופה זו, וכוללים כו"כ פרטים שלא נתפרסמו ע"ע. תורתנו נתונה להת' יוסף הכהן ש"י כהן שהמציא לידינו את ארכיון יומני ר' מאיר הארליג ע"ה המתפרסמים לאחרונה [פרטים מיומן זה (עד ל"ג בעומר) שולבו ביומן הנדפס בדברי משיח תשל"ח ח"א ג, ולחביבותא דמילתא וע"פ בקשת רבים מתפרסם כאן היומן כלשונן].

(2) השיחה הנוכחית נערכה ע"י שילוב ב' הנחות: של "ועד הנחות התמימים" ו"ועד הנחות בלה"ק", בתוספת פרטים ע"פ הקלטות ה"חזרה" (של ר' י.ב. ושל ר' ז.י.ב.).

ולפי זה מובן כיצד הגלגול דנדב ואביהוא בשמואל ובר' אלעזר בן עזרי' פעל סוף סוף את שלימותם דפעולה בעולם.

מג. ויהי רצון, שכל אחד יאריך ימים ושנים, ויעשה את עבודתו בשלימות, ואפילו אם הוא כבר פעל את תכלית בריאתו – שיפעל עוד יותר ויותר.

עד שנבוא לזמן ד"וירד מים עד ים ומנהר עד אפסי ארץ²³⁹, השלימות בביאת משיח צדקנו, עד ל"כלו תפילות דוד בן ישי²⁴⁰, שפירושו הן "משיח הראשון" (בלשון הרמב"ם), דוד בן ישי בפשטות, והן "משיח האחרון" (בלשון הרמב"ם²⁴¹), משיח שהוא מזרע דוד, בן דוד, וגם מזרע שלמה²⁴², כשיהי' ה"כלו תפילות דוד בן ישי", העלי' דתפילות דוד בן ישי באופן של "כלו" מלשון "ויכולו השמים", לשון כליו³,

ונבוא לזמן ש"לא יהי' שם לא . . מלחמה ולא קנאה ותחרות"²⁴³, עד "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים"²⁴⁴.

מד. מאמר (כעין שיחה) ד"ה והתקדישתם והייתם קדושים (נדפס לעיל).

— שיחה ד' —

מה. רגיל ג"כ בכל התוועדות דיום השבת ללמוד פסוק מפרשת השבוע ביחד עם פרש"י; ענין בהערות אאמו"ר על הזהר דפרשתנו; ובשבועות שבהם לומדים פרקי אבות – ענין בפרק השייך לשבת זו.

בריש פרשתנו מפרש רש"י על התיבות "קדושים תהיו" – "הוו פרושים מן העריות ומן העבירה, שכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא קדושה, (ומביא על זה ראיות מפרשת אמור:) אשה זונה וחללה וגו' אני ה' מקדשכם"²⁴⁵, ולא יחלל זרעו גו' אני ה' מקדשו²⁴⁶, קדושים יהיו אשה זונה וחללה וגו'²⁴⁷.

וצריך להבין:

א) כמה פעמים לפני זה כתוב בחומש שבני ישראל צריכים להיות "קדוש", וגם בסגנון דפרשתנו, לדוגמא: לעיל בפרשת שמיני²⁴⁸ כתיב "והתקדשתם והייתם קדושים", וכיו"ב, ורש"י לא פירש שם מאומה, ובפשטות – כי ה"בן חמש למקרא"²⁴⁹ יודע את הפירוש הפשוט ב"קדוש" ("אז דאס מיינט הייליק"), ולא נדרש על זה שום פירוש

(244) ישע"י יא, ט. רמב"ם שם פ"ב ה"ה.

(245) כא, ד"ח.

(246) שם, טו.

(247) שם, ר"ז.

(248) יא, מד.

(249) אבות פ"ה מכ"ב.

(239) תהלים עב, ח.

(240) שם, כ.

(241) ה' מלכים פי"א ה"א.

(242) סהמ"צ להרמב"ם מל"ת שסב. פיה"מ להרמב"ם סנהדרין ר"פ חלק יסוד הי"ב. אגרת תימן פ"ג.

(243) רמב"ם ה' מלכים שם ה"ד.

מיותר מרש"י. וא"כ, מדוע פתאום בפרשתנו (על "קדושים תהיו") מפרש רש"י מהו הפירוש בזה (ואינו מפרש זאת לפני זה), ומחדש שפירושו "הוּו פְּרוּשִׁים", לא כפירוש הפשוט בזה, שתהיו קדושים?!

(ב) מהו דיוק הלשון "גדר ערוה", ולא "ערוה" סתם?

(ג) מדוע מביא רש"י את הראיות מפסוקים אלו?

גם צריך להבין:

לקמן בפרשתנו²⁵⁰ כתוב ג"כ הלשון "קדוש" – "והתקדישתם והייתם קדושים", וגם שם מפרש רש"י (כפי שמפרש כאן): "זו פרישות עבודת אלילים". ובפשטות, כי בפסוק שלפני זה מדובר אודות עבודת זרה.

ואינו מובן: מכיון שרש"י כבר פירש בריש הפרשה ש"קדושים תהיו" פירושו "הוּו פְּרוּשִׁים" . . מן העבירה, שזה כולל כל העבירות, גם עבודת אלילים, ואדרבה: "הוּו פְּרוּשִׁים" . . מן העבירה" בודאי קאי על עבודה זרה כי עבודה זרה היא מהעבירות הכי חמורות [דאע"פ שהבן חמש עדיין לא למד פרשת שלח ששם כתוב²⁵¹ שעבודה זרה היא "מצוה אחת שהיא ככל המצוות", הרי הוא מבין זאת ממה שלמד קודם שאיסור עבודה זרה הוא מראשוני עשרת הדברות – "אנכי גו'" ו"לא יהי' לך גו'"²⁵²] –

א"כ, מדוע רש"י צריך לחזור על זה ולכתוב ש"והתקדישתם והייתם קדושים" פירושו "זו פרישות עבודת אלילים", כאשר הפסוק אומר שם "והתקדישתם גו'" בהמשך לענין עבודה זרה, ורש"י פירש לעיל ש"קדושים" פירושו "הוּו פְּרוּשִׁים"?

עם עוד דיוקים. וכמדובר כמה פעמים שכל הענינים הדורשים ביאור בפשוטו של מקרא – צריכים להיות מובנים בפשטות ל"בן חמש למקרא", ובב' אופנים – או שמלכתחילה אין מקום לקושיא, או שהדבר מובן ע"פ דברי רש"י לפני זה. וכפי שיתבאר לקמן.

מו. בהערות על הזהר דפרשתנו (פ' אחרי) מתעכב אאמו"ר²⁵³ על סיפור הזהר²⁵⁴ שר' אבא ור' יוסי פגשו אדם ור' אבא הכיר עליו שהוא עבר על חטא ולא עשה תשובה על זה, משא"כ ר' יוסי לא הכיר זאת,

ומבאר את טעם החילוק: "כי ר' יוסי הוא בחי' מלכות, תשובה תתאה, והאיש הזה כבר עשה תשובה תתאה . . ולכן מצד ר' יוסי בחי' מלכות, תשובה תתאה דמלכות, לא הי' ניכר בו החטא. ורק ר' אבא שהוא בחי' בחינה, תשובה עילאה, הוא הכיר, כי תשובה עילאה לא עשה עדיין כו'".

(253) לקוטי לוי"צ לזח"ג ע' דש.

(254) זח"ג עח, ב.

(250) כ, ז.

(251) טו, כב – בפרש"י.

(252) יתרו כ, ב"ג. ואתחנן ה, ר"ז.

אבל אינו מבאר את ההוראה מזה בעבודת ה' לכאו"א, לבני ישראל שאינם אוחזים בדרגת ר' יוסי ולא בדרגת ר' אבא, אבל אעפ"כ הסיפור (אודות ר' אבא ור' יוסי) מסופר בתורה מלשון הוראה²⁵⁵, וצריכה להיות מזה הוראה לכאו"א.

וכפי שיתבאר לקמן.

מזו. בשבת זו לומדים פרק שלישי [בדוגמת "אוריין תליתאי"²⁵⁶] של פרקי אבות.

נתעכב על המשנה²⁵⁷ שאמר רבי עקיבא: "הוא ה' אומר חביב אדם שנברא בצלם, חיבה יתירה נודעת לו שנברא בצלם שנאמר²⁵⁸ כי בצלם אלקים עשה את האדם, חביבין ישראל שנקראו בנים למקום, חיבה יתירה נודעת להם שנקראו בנים למקום שנאמר²⁵⁹ בנים אתם לה' אלקיכם, חביבין ישראל שניתן להם כלי חמדה, חיבה יתירה נודעת להם שניתן להם כלי חמדה כו".

דובר כמה פעמים שלבעל המאמר יש שייכות עם המאמר שאומר. וצריך להבין השייכות של רבי עקיבא עם המאמר, ונוסף לזה – לא כפי שרבי עקיבא נקרא בשמו (כמו במשנה הקודמת), אלא כפי שנקרא במשנה זו "הוא ה' אומר", שגם זה הוא בודאי בתכלית הדיוק.

וכפי שיתבאר לקמן.

מח. שיעור רמב"ם היומי הוא בהלכות ברכות פרקים ד' ה' ו'.

בשיעור זה ובהלכות ברכות בכלל מובאות כמה מצוות מדרבנן, וכפי שמדגיש הרמב"ם בכו"כ מהן:

בריש הלכות ברכות כותב הרמב"ם שכללות ענין הברכות (חוץ מברכת המזון) הוא מדברי סופרים (ברכת הנהנין לפני האכילה, ברכות המצוות וברכות הודאה). ועד"ז בפרק הראשון של השיעור היומי²⁶⁰ אומר כמה פרטים בדיני ברכות מדברי סופרים, ובריש פרק ה' – שברכת המזון אצל קטנים הוא מדברי סופרים (ואצל נשים הוא ספק מן התורה), ובריש פרק ו' – אודות מצות נטילת ידים שמדברי סופרים, וחייב הברכה על נטילת ידים: "כל הנוטל ידיו בין לאכילה בין לקריאת שמע בין לתפילה מברך אשר קדשנו במצוותיו וצונו על נטילת ידים, שזו מצות חכמים שנצטוינו מן התורה לשמוע מהן שנאמר²⁶¹ על פי התורה אשר יורוך".

וצריך להבין:

(258) נח ט, ו.
(259) פ' ראה יד, א.
(260) פ"ד.
(261) פ' שופטים יז, יא.

(255) ראה רד"ק לתהלים יט, ח. ס' השרשים שלו ערך ירה. גו"א ר"פ בראשית (בשם הרד"ק). וראה זח"ג נג, ב.
(256) ראה שבת פח, א.
(257) יד.

לפני כל הלכה והלכה בספר הרמב"ם כותב את מספר המצוות (מן התורה) שבהלכות אלו, ועד"ז בהקדמה לספרו מדגיש כמה פעמים את מספר המצוות מן התורה (תרי"ג מצוות), ועד"ז מצינו בכ"כ מקומות בספרו מספר של ענין מסויים. והטעם לזה בפשטות הוא – בכדי לתת סימן שלא ישכחו את הענין.

ולפי זה צריך להבין מדוע הרמב"ם אינו כותב לפני הלכות ברכות (ועד"ז לפני כו"כ הלכות שיש להן מצוות מדברי סופרים) גם את מספר המצוות מדברי סופרים שיש כאן בהלכות, וכותב רק אודות המצוה האחת מן התורה שבהלכות אלו, שכאמור לעיל יש בהלכות אלו כו"כ הלכות ומצוות מדברי סופרים, כפי שהרמב"ם עצמו מדגיש בפנים ההלכות.

ואדרבה: בנוגע למצוות מדברי סופרים, עוד יותר נוגע שיהי' מספר כדי למנוע שכחה מאשר בנוגע למצוות מן התורה. כי בנוגע לתורה שבע"פ איתא בהדגשה²⁶² שהטעם שהתירו לכתוב זאת (אע"פ ש"דברים שבע"פ אי אתה רשאי לאומרן בכתב"²⁶²) הוא מפני השכחה, שזה לא כתוב בנוגע לתורה שבכתב, ומזה מובן שבתורה שבע"פ יותר שייך שכחה מאשר בתורה שבכתב. וזה מדגיש עוד יותר את הטעם מדוע דוקא בנוגע למצוות מדברי סופרים (תורה שבע"פ) נוגע יותר לכתוב מספר בכדי למנוע ענין השכחה מאשר במצוות מן התורה; ואע"פ מצינו בספר הרמב"ם שכותב רק את מספר המצוות מן התורה, ולא את מספר המצוות מדברי סופרים!

בנוגע לכללות הענין נתבאר²⁶³, שהרמב"ם בספר ההלכות אינו יכול לכתוב את מספר המצוות מדברי סופרים (ז' מצוות), כי ע"פ הלכה יש ציווי נצחי ד"שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך"²⁶⁴, ותמיד יכול להיות שבית דין הראוי לשמוע יבוא ויתקן גזירות תקנות ומנהגות חדשות.

אבל זהו ביאור רק על כללות הענין, אך אין זה מסביר מדוע אחרי שהרמב"ם כותב בפועל בהלכות שלו את המצוות מדברי סופרים (שהיו עד זמנו), אינו מפרט את מספר המצוות מדברי סופרים בהלכות אלו בכדי שיהי' סימן שימנע שכחה?

מט. ויובן זה בהקדים החילוק בין הרמב"ם לאדמו"ר הזקן בביאור ענין מצוות מדברי סופרים ומדוע הן אינן עבירה על "לא תוסיף":

הרמב"ם מבאר (בהקדמתו): "כל אלו המצוות (מדברי סופרים) שנתחדשו חייבים אנו לקבלם ולשמרם שנאמר²⁶¹ לא תסור מן הדבר . . . [וכפי שמבאר בארוכה בהלכות ממרים]²⁶⁵, ואומר שם שנוסף למצות ל"ת לא תסור" זוהי מצות עשה – "על פי התורה אשר יורוך", כמו שכותב גם בשיעור היומי] ואינם תוספת על מצוות התורה", ומבאר

262) גיטין ס, א"ב ובפרש"י ד"ה כיון. תמורה ד, ב. ש"פ שמיני (שם ע' 000 ואילך).
 263) ר"פ שופטים (טז, יח). ובכ"מ.
 264) יחזקאל: אהש"פ (לעיל ח"ג ע' 000 ואילך);
 265) פ"א ה"א-ב.

הטעם לזה: "על מה הזהירה תורה לא תוסף עליו . . . שלא יהא נביא רשאי לחדש דבר ולומר שהקב"ה ציוה במצוה זו להוסיפה למצוות התורה . . . אבל אם הוסיפו בית דין עם נביא שיהי' באותו הזמן מצוה דרך תקנה . . . אין זו תוספת, שהרי לא אמרו שהקב"ה ציוה . . . אלא כך אנו אומרים שהנביאים ובית דין תקנום כו".

ואדמו"ר הזקן מבאר באגרת הקודש²⁶⁶ את הענין באופן אחר, ש"ז' מצוות דרבנן אינן נחשבות מצוות בפני עצמן שהרי כבר נאמר לא תוסף אלא הן יוצאות ונמשכות ממצוות התורה וכלולות בהן במספר תרי"ג להלביש תרי"ג בחינות וכחות שבנר"ן האדם".

וזהו שונה מביאור הרמב"ם: ע"פ הרמב"ם יוצא שהמצוות מדברי סופרים הן חלק ויוצאות רק ממצוה אחת מן התורה – "על פי התורה אשר יורוך גוי", ו"לא תסור גוי"; משא"כ לפי אדמו"ר הזקן המצוות מדברי סופרים "יוצאות ונמשכות ממצוות התורה", לא רק ממצוה אחת ("על פי התורה אשר יורוך גוי", "לא תסור גוי") אלא ממצוות לשון רבים, היינו שכל אחת מהן מצוות דרבנן יוצאת ונמשכת ממצוה אחרת מן התורה.

ועפ"ז מובן מדוע הרמב"ם אינו כותב את מספר המצוות מדברי סופרים בהלכות ברכות (ובעוד הלכות) – כי את המצוות מדברי סופרים מצד עצמן לא מחשיבים בפני עצמן (מצד "לא תוסיף"), כי הן חלק ממצוה אחת בלבד ("על פי התורה אשר יורוך . . . לא תסור גוי").

בשלמא לפי ביאור אדמו"ר הזקן שהן "יוצאות ונמשכות ממצוות התורה", מד' מצוות נפרדות מן התורה, גם למצוות מדברי סופרים יש מספר של ז'; אבל לדעת הרמב"ם שכולן יוצאות והן חלק ממצוה אחת בלבד, במילא הן כלן מצוה אחת, ולכן לא מתאים לומר עליהן מספר.

ג. אבל עדיין צריך להבין כיצד מתאים ביאור הרמב"ם עם ביאור אדמו"ר הזקן – כי (א) מצד הכלל שלא לאפשי מחלוקת²⁶⁷, (ב) ובפרט ע"פ הידוע שבכל מקום וענין (בשולחן ערוך) מביא אדמו"ר הזקן את לשון הרמב"ם, וברוב הסוגיות ופסקי הלכות הולך הוא בשיטת הרמב"ם, ואם אדמו"ר הזקן הי' חולק על הרמב"ם הוא הי' מביא את דבריו עכ"פ – יותר "חלק" לומר שהם אינם חולקים.

והביאור בזה מובן מזה גופא שהרמב"ם כותב את ביאורו בספרו הלכות, ספר ע"פ נגלה, ואדמו"ר הזקן כותב זאת בספר התניא (באגרת הקודש), ספר ע"פ פנימיות התורה [תורה שבכתב דחסידות חב"ד²⁶⁸]:

הש"ס אות ל' סרנ"ז (שד"ח כרך י' קה"ת, תש"כ ואילך) מילואים קמד [ב'קנ], א).
268 (אגרות-קודש אדמו"ר מהור"צ ח"ד ע' רסא.
וראה לקו"ש ח"ב ע' 182 ואילך. ובכ"מ.

266 סכ"ט.
267 ראה תוד"ה והאמר – יומא פז, ב. יד מלאכי כללי שני התלמודים סימן יו"ד. שד"ח כללי הפוסקים ס"ב אות א (כרך ט א'תתז, ב ואילך). דרכי שלום כללי

החילוק בין נגלה דתורה לפנימיות התורה הוא כשמים: נגלה דתורה מבאר ענין כפי שעומד בפשטות בגלוי, באופן נגלה לעין כל; לפנימיות התורה מבארת את אותו ענין כפי שעומד בפנימיות – עמוק יותר ופנימי יותר.

ועד"ז בביאור הענין והמהות דז' מצוות מדברי סופרים:

הרמב"ם (בספרו ע"פ נגלה) מבאר את הענין דמצוות מדברי סופרים בפשטות ובגלוי: כאשר מתחילים ללמוד אודות הענין דמצוות מדברי סופרים, הדבר הראשון שנשמע (בפשטות ובגלוי) הוא, שהיסוד של כל המצוות (תקנות גזירות ומנהגות מדברי סופרים) הוא, שיש מצוה מן התורה "שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך", ומצוה שיתנהגו "על פי התורה אשר יורוך . . . לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך גוי". כלומר, שבנגלה כל המצוות מדברי סופרים הן חלק ממצוה אחת זו בתורה.

ואח"כ כאשר מתחילים ללמוד אודות הז' מצוות מדברנן בפרטיות יותר, באופן עמוק ופנימי יותר – לומדים שכל מצוה פרטית מהז' מצוות מדברנן שייכת ויוצאת ונמשכת ממצוה נפרדת פרטית בתורה. ואת זה כותב אדמו"ר הזקן באגרת הקודש, חלק רביעי דספר התניא, ספר של פנימיות התורה (כי למרות שגם בספר התניא, ובפרט באגרת הקודש, ישנם כו"כ ענינים בנגלה דתורה, הרי זה ספר השייך לפנימיות התורה, שבה מבוארים הענינים כפי שהם בפנימיותם).

ועפ"ז מובן שאדמו"ר הזקן אינו חולק על מ"ש הרמב"ם, אלא אדמו"ר הזקן מוסיף על מה שאומר הרמב"ם ע"פ נגלה ומבאר כיצד הענין הוא ע"פ פנימיות הענינים.

ויש להאריך בזה, ו"תן לחכם ויחכם עוד"²⁶⁹.

נא. רוצים רק להוסיף עוד נקודה אחת – בנוגע למעשה בפועל:

כשם שבכחו של בית דין לתקן תקנות וגזירות ומנהגות, וזה מקבל את התוקף של מצוות עשה ("על פי התורה אשר יורוך") ומצוות לית ("לא תסור"), כך יש גם בכחו של יחיד²⁷⁰.

וכמובן, שבזה נכללת גם התקנה וגזירה ומנהג של רבותינו נשיאנו עד כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו – ה"יחיד מומחה" בדור זה – לפעול ב"יפוצו מעיינותיך חוצה":

בעצם, "יפוצו מעיינותיך חוצה" הוא פסוק בדברי קבלה²⁷¹, ויש לזה את התוקף דתורה שבכתב. אח"כ הביאו הבעש"ט באגרת שלו הידועה⁸⁹, ש"אימתי אתי מר (משיח צדקנו) – כשיפוצו מעיינותיך חוצה", ולכן מוכרח (בתור הכנה לגאולה) לפעול בזה. ואח"כ החל עיקר הענין ד"יפוצו מעיינותיך חוצה" אחרי י"ט כסלו הידוע, והולך ומתפשט מדור לדור ע"י הנשיאים ממלאי מקומו, עד לתקנה וגזירה ומנהג של כ"ק

(271) משלי ה, טז.

(269) משלי ט, ט.

(270) ראה סנהדרין ה, רע"א. ובכ"מ.

מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, שזהו הכרח גמור שכאו"א בכל מקום ומקום יפעל ב"יפוצו מעיינותיך חוצה", ומכיון שזוהי תקנה כו' של "יחיד מומחה", זה מקבל את כל התוקף של מצות עשה ומצות ל"ת!

נב. נוסף לזה ישנו גם החיוב מדרבנן שכל אחד מישראל צריך ללמוד את כל התורה כולה, כהפסק דין בהלכות תלמוד תורה²⁷², וכמסופר במסכת מנחות²⁷³ שמישהו אמר על עצמו "שלמדתי כל התורה כולה".

"ואל"²⁷⁴ יאמר איך אפשר ללמוד כל התורה שבע"פ כולה הרי התורה אין לה קץ ותכלית. . ונאמר²⁷⁵ ארוכה מארץ וגו' כי באמת ההלכות הנגלות לנו ולבנינו יש להן קץ ותכלית ומספר כו", ולכן שייך ללמוד את כל התורה כולה.

ואחד מהאופנים ללמוד את כל התורה כולה הוא – ע"י לימוד ספר הרמב"ם, כמ"ש הרמב"ם בהקדמתו: "אדם קורא בתורה שבכתב תחילה ואחר כך קורא בזה ויודע ממנו תורה שבעל פה כולה".

וזוהי התקנה והמנהג שנתפשט לאחרונה, שלכל אחד יהי' שיעור קבוע בלימוד ספר הרמב"ם, כך שבמשך זמן מסויים ילמדו את כל ספר הרמב"ם, שאז יש את לימוד תורה שבע"פ כולה.

ומכיון שצריך להיות כללות הענין ד"יפוצו מעיינותיך חוצה", הפצת המעיינות דפנימיות התורה חוצה, כך גם את הענין דלימוד הרמב"ם צריכים להפיץ בכל מקום ומקום, עד בחוצה ממש, שכמה שיותר יהודים ישתתפו בלימוד ספר הרמב"ם, ועי"ז בקיום הענין דלימוד כל התורה כולה.

נג. ב"יפוצו מעיינותיך חוצה" (והפצת לימוד הרמב"ם חוצה) יש דרגות לאיזה מרחק ב"חוצה" מגיעים. וע"י הפצת המעיינות ע"י הרדיו או ע"י הטלפון – מגיעים לחוצה שאין חוצה ממנו:

כאשר לומדים עם אחרים חסידות (המעיינות), אפילו אם הם לכתחילה באו מ"חוצה" והם עדיין בדרגא של חוצה, הרי עכשיו הם אינם עומדים בתכלית החוצה שאין חוצה ממנו, כי הם עכ"פ יצאו מביתם והגיעו לשיעור ברצונם, ובזה הם כבר יצאו מחוצה שאין חוצה ממנו, כי יש אחרים שאפילו אינם באים לשיעור, שהם רחוקים יותר בחוצה.

משא"כ כאשר לומדים חסידות על הרדיו ועד"ז על הטלפון, זה יכול להגיע גם למישהו כזה העומד בדרגת חוצה שאין חוצה ממנו: מצד עצמו עדיין אין לו רצון גלוי ללמוד חסידות, אבל יש לו בביתו רדיו עבור ענינים אחרים, ובשמעו את הרדיו הוא

(274) הל' ת"ת שם פ"א ה"ה.

(275) איוב יא, ט.

(272) לאדה"ז – פ"א ה"ד.ה. פ"ב ה"ב ואילך.

(273) צט, ב.

הפך בדרך אגב ונקלע בזמן המתאים לתכנית שבה שומע כיצד לומדים חסידות – הוא נשאר בחוצה שאין חוצה ממנו (כי הוא מצד עצמו לא הגיע ברצונו לשמוע חסידות, אלא זה הגיע בדרך אגב מכיון שיש לו רדיו). ונמצא שהפצת המעיינות חוצה ע"י הרדיו, ועד"ז כיו"ב יכול להיות ע"י טלפון – מגיע לתכלית החוצה, חוצה שאין חוצה ממנה, גם למי שיש לו רדיו או טלפון עבור ענינים אחרים.

– "כל ישראל בחזקת כשרות"²⁷⁶, ולא חושדים ביהודי שיש לו רדיו עבור ענינים אסורים ח"ו, אלא הוא צריך את זה עבור ענינים מותרים, עניני רשות, עבור פרנסתו וכיו"ב.

ותירה מזה – לפעמים צריכים את זה עבור הצלה. ובדידי הוה עובדא: בעת המלחמה עם הנאצים ימח שמם וזכרם, אלפי יהודים ניצלו ע"ז ששמעו על הרדיו להיכן הגיעה פלישת הנאצים, וידעו מהיכן לברוח מהפלישה.

ועד"ז גם עכשיו במדינות הרווחה יש אחרים הזקוקים לרדיו עבור פרנסתם וכיו"ב.

וכמדובר כמה פעמים²⁷⁷, שזהו דבר ברור שמכיון שענין הרדיו קיים בעולם, אין זה רק עבור ענינים בלתי רצויים, ואפילו לא רק בלי תועלת, כי "כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא ברא דבר אחד לבטלה", ועאכו"כ שלא יברא דבר שכל ענינו הוא לקלקל, כי "לפני עור לא תתן מכשול",

אלא בודאי יש ברדיו תועלת וכוונה, וצריכים לנצל בעבודת האדם, או ע"י "סור מרע", או ע"י "ועשה טוב"²⁷⁸ – לנצל זאת לעניני רשות (פרנסה וכיו"ב), או קדושה ממש, עבור לימוד חסידות (כנ"ל), וע"ז נעשה כפירוש הבעש"ט²⁷⁹ ב"סור מרע ועשה טוב" – "שיעשה מרע טוב", ובלשון חז"ל – "זדונות נעשו לו כזכיות": יש לו אמנם רדיו, אבל הוא מנצל זאת לא לשמוע את שאר התכניות, אלא הדבר היחיד שהוא שומע בזה הוא הפצת המעיינות חוצה, ועד שמתבטלות כל שאר התכניות שישנן ברדיו, ולא תשאר כי אם תכנית אחת בלבד – לימוד החסידות!

נד. ענין זה – "יפוצו מעיינותיך חוצה" – קשור גם לרמב"ם ולסיומים על ספר הרמב"ם שעשו ועושים ויעשו בכ"כ מקומות:

הרמב"ם מסיים את ספרו – שכנהוג בסיומים לומדים את ההלכות האחרונות ברמב"ם, ועכ"פ בודאי את ההלכה האחרונה – ש"באותו הזמן [היינו ימות המשיח, שלזה "נתאוו החכמים והנביאים"²⁸⁰, כפי שרואים שכל הנביאים מלאים עם זה, ומזה מובן שבודאי כל בני ישראל משתוקקים לזה]. . לא יהי' עסק כל העולם אלא לדעת

(278) תהלים לז, טו, לז, כז.

(279) כש"ט (הוצאת קה"ת) סימן סט (ט, ב).

(280) רמב"ם הל' מלכים פ"ב ה"ד.

(276) רמב"ם הל' קידוה"ח פ"ב ה"ב.

(277) שיחות תשד"מ: ש"פ משפטים; ש"פ תרומה

(דברי משיח ח"ב). ובכ"מ.

את ה' בלבד ולפיכך יהיו ישראל חכמים גדולים. . וישיגו דעת בוראם כפי כח האדם שנאמר כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים".

שהענין ד"לא יהי' עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד. . וישיגו דעת בוראם" הוא הענין ד"פוצו מעיינותיך חוצה" – שבכל העולם כולו (גם בחוצה) יהי' העסק במעיינות דפנימיות התורה, שע"ז נעשה ה"לדעת את ה'" ו"ישיגו דעת בוראם", כי הבורא הוא נותן התורה ונותן המעיינות דתורה, ועד שהוא הענין האמיתי ד"מעייין"; ואז יהי' "ישיגו דעת בוראם", הדעת דאמיתת ענין המעייין ("בוראם").

נה. בימים הבאים מתקיימים בכמה מקומות סיומים בספר הרמב"ם.

ובכדי לשתף את כל המתוועדים כאן בסיומים אלו – ינתן דבר גשמי, משקה מהתוועדות זו עבור הסיומים,

ובכדי לקשר זאת עוד יותר עם הרמב"ם ועם סיומים בספר הרמב"ם שעשו במקומות אחרים – ינתן משקה (מהתוועדות זו) שנתערב בו משקה מסיום הרמב"ם והסעודה לגמרה של תורה²⁸¹ שעשו בבית הכנסת של הרמב"ם בקהיר שבמצרים, ששם כתב הרמב"ם את ספרו, משקה שעליו אמרו שם "לחיים" ויהודי אחד איחל לשני כל ענינים טובים, עד לטוב הכי עיקרי – הגאולה העתידה (כשיהי' "ישיגו דעת בוראם"),

ונוסף לזה, במשקה הזה נתערב מהמשקה דסיום הרמב"ם שעשו בפעו שבמרוקו²⁸², ששם חי הרמב"ם במשך שש שנים²⁸², וגם מהמשקה דסיום הרמב"ם (ספר המדע) בטברי, מקום מנוחתו של הרמב"ם, ששם מונח גופו הקדוש של אדם קדוש, הקשור גם עם נשמתו השורה שם, וקשור עם "כל עמל האדם שעמלה נפשו" שמתגלה בעת פטירת הצדיק²⁸³, ובנדון דידן – הרמב"ם בטברי מקום מנוחתו.

וע"י נתינת דבר גשמי זה, המשקה המעורב מהמשקה מכל מקומות אלו, עבור הסיומים שיתקיימו בימים הבאים – זה יקשר עוד יותר את הסיומים עם הרמב"ם, ועם הסיומים על ספר הרמב"ם שעשו ושיעשו בשאר המקומות.

ומכיון שמקשרים את הרמב"ם וסיום הרמב"ם עם ענין גשמי (משקה) מכל הסיומים בכל המקומות הנ"ל הקשורים במיוחד עם הרמב"ם – זה נותן עוד יותר כח שכל הענינים יומשכו בעולם הזה הגשמי, ועד שזה נותן עוד יותר כח סיום הרמב"ם אודות "אותו הזמן" (הגאולה העתידה) עם כל הפרטים שיהיו אז – יומשכו מכפי שהם כתובים בתורה (ברמב"ם) לעולם הזה הגשמי.

שרק נזכר אודות הסיום שם, ולא שנתערב מהמשקה משם.

(283) ראה אגה"ק סז"ך.

(281) ראה שהש"ר פ"א, ט. טור ורמ"א או"ח סתרס"ט. רמ"א יו"ד סרמ"ו סכ"ו.

(282) כ"ה גם בחזרת ר' ז.י.כ. ובהנחה אחרת משמע

ואע"פ שאת רוב המשקה מהסיומים הנ"ל (במצרים וכו') שתו בעת הסיום במקום ההוא, וכאן ניתן רק מעט מהמשקה – הנה הגבלה זו קיימת רק כאשר לוקחים את הוודקה בלבד, אבל כאשר תופסים לא את הוודקה בלבד אלא את העצם שבזה, אז "העצם כשאתה תופס במקצתו אתה תופס בכולו"²⁸⁴.

כלומר:

עצם הסיום על הרמב"ם בכל מקום ומקום – מקשר גם את כל בני ישראל במקומות אלו, כי אע"פ שהם נמצאים במקומות שונים, הרי הם מתאחדים עי"ז שכולם לומדים את אותו ענין בתורה ועושים כולם את אותו סיום על אותו ספר ברמב"ם.

ואע"פ שאת הסיומים במקומות שונים עשו גם בזמנים שונים – הרי "יחוד זה למעלה הוא נצחי לעולם ועד"²⁸⁵.

ועצם סיום הרמב"ם פועל גם בעולם הזה, כידוע²⁸⁶ שהתורה היא בעה"ב על העולם, וכפי שהתורה פוסקת כך נעשה בעולם. ובמילא נמצא שע"י עצם סיום הרמב"ם, שלומדים בתורה אודות "אותו הזמן" נפעל שהענין יהי' בפועל.

אבל אעפ"כ, מכיון שהכוונה היא שתהי' דירה בתחתונים – הנה עי"ז שמקשרים כל הסיומים הנ"ל גם עם דבר גשמי (המשקה), זה נותן עוד יותר כח שזה יומשך בעולם הזה הגשמי, בתחתונים.

נו. וכשם שכל הסיומים הנ"ל קשורים, ובפרט ע"י נתינת המשקה (כנ"ל), כך זה קשור גם עם כל הסיומים שיהיו בעתיד, עי"ז שאלו שעדיין לא עשו סיום מקבלים עכשיו את ההחלטות הטובות שיעשו זאת.

ואע"פ שזוהי רק החלטה טובה ועדיין אין את הענין בפועל – ידוע הפסק דין בשולחן ערוך²⁸⁷ שכאשר מקבלים החלטה טובה נותן הקב"ה מיד את השכר על זה (עוד לפני שמקיימים את ההחלטה בפועל), כי מצד האדם המחליט הוא כבר מוכן לקיים את ההחלטה בפועל, וזה שהוא אינו מקיים זאת אינו מצדו אלא מצד זה שעדיין יש מניעה מלמעלה שאינה מאפשרת לקיים מיד את ההחלטה בפועל.

ועד"ז מובן גם בנוגע לכללות מעשינו ועבודתינו בזמן הגלות, שבזה תלוי' הגאולה – שכבר עכשיו בזמן הגלות כשיש את מעשינו ועבודתינו, יש את כל מציאות הגאולה בפועל עם כל התוקף שבזה, וצריכים רק לגלות זאת עי"ז שלומדים בתורה אודות ענין הגאולה (סיום הרמב"ם), וזהו רק שמצד מניעה מלמעלה לא מאפשרים בינתיים שזה יהי' בגילוי, כמאמר הידוע²⁸⁸ שלא ברצוננו נצא מהגלות אלא ברצון ה'!

284) כש"ט (הוצאת קה"ת) הוספות סימן קטז (צט), 287) או"ח סתקע"א ס"ג. וראה תענית ח, ב.
ריש ע"ב. וש"נ. 288) שיחת ג' תמוז תרפ"ז (סה"ש תרפ"ז ע' 169.
285) תניא ספכ"ה. 286) ראה ירושלמי כתובות פ"א ה"ב. וש"נ.
ח"ד תרצב, א.) 287) ח"ד תרצב, א.)

נז. ויהי רצון, שכך יהי' בפועל, שע"י נתינת המשקה (דבר גשמי) עבור הסיומים בימים הבאים, נוסף על עצם הסיומים בתורה – זה יוסיף עוד יותר הצלחה בכל הענינים, הן בעצם הסיום, והן שאח"כ תהי' מזה גם פעולה נמשכת, נוסף על ההחלטות הטובות שמקבלים (שעל זה כבר קיבלו שכר), גם פעולה נמשכת במעשה בפועל, שישפיעו על בני ישראל שעדיין אין לומדים רמב"ם – שיתחילו ללמוד מכאן ולהבא, ועי"ז תהי' אצלם המעלה דלימוד כל התורה כולה, ולימוד מביא לידי מעשה – קיום כל התורה ומצוותי' בשלימות, ועד שהם גם יהיו "נרות להאיר"²⁸⁹.

וכאשר כל ה"נרות להאיר" עומדים יחדיו, נעשית אבוקה גדולה, עד שנעשה (לא רק אור הנר, אלא גם) אור השמש, אור היום²⁹⁰, דקאי על הגאולה²⁹¹, "קומי אורי כי בא אורך וכבוד ה' עליך זרח"²⁹².

ועוד לפני זה, בימים האחרונים של הגלות – זוכים "לולכל בני ישראל ה' אור במושבותם"²⁹³ בשלימות, ומזה באים מיד לאור הגאולה,

בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, במהרה בימינו ממש.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א נתן בקבוקי משקה להעורכים סיומים בספר הרמב"ם בימים הבאים, ואח"כ הורה לכ"א מהם להכריז אודות הזמן והמקום שבו יתקיים הסיום. ואח"כ אמר:] מכיון שזהו שבת – שיחלקו עכשיו חלק מהמשקה, והשאר – בעת הסיום.

נח. יש כאן גם את אלו הנוסעים אחרי שבת למדינות אחרות, וגם את אלו שיעשו סיומים בספר הרמב"ם – שיכנסו ל"מזכירות" אחרי הבדלה או ביום ראשון ויקחו בקבוק משקה.

כמו כן ישנו אחד הנוסע אחרי שבת לאירופה – ינתן לו עכשיו משקה מהתועדויות אלו.

ויהי רצון, שזה יוסיף עוד יותר הצלחה בכל הפעולות הטובות שיעשו בהפצת היהדות והפצת המעיינות חוצה וכו',

כולל גם הפצת ז' מצוות בני נח, שזוהי הכנה ל"אותו הזמן" כש"לא יהי' עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד . . מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים".

ושכמו כן תהי' גם הוספה במעשינו ועבודתינו דבני ישראל, העבודה דבני ישראל.

וכל זה ימהר עוד יותר את הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

[אחרי חלוקת המשקה התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן "והריקותי לכם ברכה"].

ע' 151 ואילך.

(292) ישע"י ס, א.

(293) בא, י, כג.

(289) ראה לקו"ש ח"ב ע' 484 ואילך. ובכ"מ.

(290) ראה קונטרס עה"ח בתחלתו. ובכ"מ.

(291) ראה מדרש תהלים לו, י. וראה סה"מ תש"ח

— שיחה ה' —

נט. הביאור בפרש"י:

בריש פרשתנו²⁹⁴ מפרש רש"י "מלמד שנאמרה פרשה זו בהקהל מפני שרוב גופי תורה תלויין בה", ש"פרשה זו" מתחילה מהציווי "קדושים תהיו".

שמזה מוכרח, שבציווי "קדושים תהיו" (וכללות הפרשה) יש חידוש – כי לפני זה, עוד במתן תורה, נצטוו בני ישראל "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש"²⁹⁵, כי התוכן דכללות תורה ומצוות הוא בכדי שבני ישראל יהיו "גוי קדוש", עם קדוש, כפי שהבן חמש מבין בפשטות; ומכיון שרק כאן בא ציווי מיוחד "קדושים תהיו" שאף נאמר ב"הקהל" "מפני שרוב גופי תורה תלויין בה" – מוכרחים לומר שבזה יש חידוש לגבי כללות ענין הקדושה ("גוי קדוש") שנפעל ע"י כללות תורה ומצוות.

ולכן מפרש רש"י ש"קדושים תהיו" פירושו "הו פרשים כו": לא רק שיהודי צריך להיות קדוש בפועל, אבל יכול להיות שהוא ימצא באותו מקום גשמי או באותו מעמד ומצב וגדר רוחני עם דבר היפך הקדושה, וזהו רק שהוא אינו עושה את הענין בפועל (הוא אינו אוכל את המאכל האסור וכיו"ב) – אלא "הו פרשים מן העריות ומן העבירה", הוא צריך גם להיות פרוש ומובדל מכל המקום ומעמד ומצב וגדר של דבר היפך הקדושה.

וע"ד מ"ש לעיל²⁹⁶ "ושמתי פדות בין עמי ובין עמך", ופירש"י "שיבדיל בין עמי ובין עמך": אין הכוונה ("ס'איז ניט דער פשט") ש"עמי" נמצא באותו מקום שבו נמצא "עמך" ורק שבפועל לא יסבלו מהמכות, אלא "עמי" מובדל לגמרי ואינו נמצא באותו מקום וגדר ד"עמך". כפשטות הענין, שבני ישראל ("עמי") גרו בארץ גושן, מובדלים ובמקום אחר משאר המצריים.

וזוהי ההוספה והחידוש של הציווי "קדושים תהיו" לגבי כללות ענין הקדושה ("גוי קדוש") שנעשה ע"י תורה ומצוות בכלל שעליהן נצטוו מקודם: מצד הציווי "ואתם תהיו לי . . . גוי קדוש", כללות הקדושה הנפעלת ע"י תורה ומצוות, יכולים לחשוב שצריך להיות קדוש בפועל, אבל לא פרוש ומובדל לגמרי מהמקום (הרוחני – מעלה²⁹⁷) ומעמד וגדר העבירה; בא הציווי ד"קדושים תהיו" ומוסיף ומחדש "הו פרשים כו".

ועפ"ז מובן גם הדיוק בהמשך לשון רש"י, "שכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא קדושה": הקדושה המדוברת כאן אינה רק שאין שייכות לערוה בפועל, אלא אפילו לא עם "גדר ערוה". ולכן אומר "כל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא

(296) וארא ח, יט.

(294) קדושים (יט, ב).

(297) רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ב ה"ו. וראה מו"נ ח"א

(295) יתרו יט, ו.

פ"ח.

קדושה", שאפילו במקום שיש רק "גדר ערוה" (לא ערוה בפועל) צריכה להיות גם קדושה, צריכים לפרוש מזה לגמרי.

ועפ"ז יובנו גם הראיות שרש"י מביא על זה:

הראי' הראשונה שמביא רש"י היא מ"אשה זונה וחללה . . אני ה' מקדשכם": באיסור זה נצטוו דוקא כהנים, אבל לישראל אשה זונה וחללה מותרת לכתחילה, ועושים על זה ברכת קידושין וכו' – כי מצד קדושת עם ישראל, "ממלכת כהנים וגוי קדוש", אין זה חסרון; אבל מצד קדושת הכהנים, שלמעלה מקדושת ישראל, זה אסור.

כלומר, שלא מדובר כאן אודות סתם קדושה כפי שזהו בישראל ("גוי קדוש"), אלא אודות דרגא נעלית יותר בקדושה וזהירות – שלא זו בלבד שקדושים בפועל ואין שייכות עם ערוה בפועל, העריות האסורות לישראל, אלא פרושים ומובדלים אפילו מ"גדר ערוה", גם מ"אשה זונה וחללה" שאינה ערוה בפועל עבור ישראלים, אבל זהו "גדר ערוה", לכן זה אסור לכהן וזהו ערוה עבורו בפועל.

ועד"ז הראי' השני' – "ולא יחלל זרעו . . אני ה' מקדשו" – מדברת אודות תוספת קדושה דכהן גדול, שאסור ב"אלמנה וגרושה וגו'"²⁹⁸ (נוסף לתוספת קדושה דכהן סתם, שאסור בגרושה²⁹⁹) – שמפני קדושה יתירה של הכהן גדול אסור אפילו ה"גדר ערוה" ד"אלמנה וגרושה".

ס. אמנם לפי זה עדיין צריך להבין: לפני פרשתנו כתוב כבר כמה פעמים אודות קדושת ישראל, לדוגמא: בפרשת שמיני – "והתקדשתם והייתם קדושים", ומדובר אחרי "ואתם תהיו לי . . גוי קדוש" שנאמר לפני מתן תורה, ובמילא מוכרחים לומר שבציווי זה יש הוספה לגבי הקדושה ד"גוי קדוש", וא"כ מדוע רש"י שם אינו מפרש שההוספה היא "הוא פרושים", ומפרש זאת רק בפרשתנו?

והביאור בזה:

בכל המקומות לעיל שבהם כתוב ענין של קדושת ישראל, מודגש שם בפירוש בפסוק ובפרש"י החידוש לגבי הקדושה ד"גוי קדוש" במתן תורה. כפי שרואים בפרשת שמיני: הפסוק אומר שם טעם לציווי "והתקדשתם והייתם קדושים" – "כי אני ה' אליכם המעלה אתכם מארץ מצרים גו'", ופירש"י: "על מנת שתקבלו מצוותי העלית אתם". ומזה רואים, שבפסוק "והתקדשתם והייתם קדושים" הפסוק מוסיף ענין מיוחד לגבי "גוי קדוש" שנאמר במתן תורה. ועד"ז בשאר המקומות.

משא"כ בפרשתנו כתוב הציווי "קדושים תהיו" בלי שום טעם והוספה המבהיר את החידוש של ציווי זה לגבי "גוי קדוש" שנאמר במתן תורה. ולכן צריך רש"י לפרש

²⁹⁸ שם, ז.

²⁹⁹ אמור כא, יד.

שהציווי בא להוסיף קדושה מיוחדת ונעלית יותר מהקדושה שכתובה במתן תורה, כנ"ל בארוכה.

סא. הטעם מדוע רש"י מפרש על "והתקדישתם והייתם קדושים" ש"זו פרישות עבודת אלילים", אע"פ שפירש בריש הפרשה "הו פרשים . . מן העבירה" הכולל את כל העבירות, גם עבודה זרה:

למדנו לעיל בנוגע לאיסורי עריות³⁰⁰ "כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו וכמעשה ארץ כנען אשר אני מביא אתכם שמה לא תעשו ובחוקותיהם לא תלכו", ופירש"י "מגיד שמעשיהם של מצריים ושל כנעניים מקולקלים מכל האומות, ואותו מקום שישבו בו ישראל מקולקל מן הכל . . אותן עממין שכבשו ישראל מקולקלים יותר מכולם".

ולכן התורה מפרטת את כל פרטי דיני העריות, כי כשמדובר אודות "מעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה" (ובפרט – משך זמן ארוך, כמה דורות, כמש"נ³⁰¹ "דור רביעי ישובו הנה"), ו"מעשה ארץ כנען אשר אני מביא אתכם שמה", שהיו שטופים בעריות, זקוקים לזהירות מיוחדת ופרטיות שלא יתנהגו כך.

ועד"ז מובן בנוגע לעבודה זרה: גם עבודה זרה היתה "מעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה", כפי שהביא רש"י לעיל "שהיתה מלאה גילולים", ומובן שגם עבודה זרה צריכים לשלול בהדגשה (וכפי שממשיך הכתוב³⁰²: "ומזרעך לא תתן להעביר למולך", "עבודת כוכבים היא ששמה מולך וזו היא עבודתה כו").

ועפ"ז יש לבאר מדוע רש"י מפרט ש"והתקדישתם והייתם קדושים" – זו פרישות עבודת אלילים" (אע"פ שפירש לעיל "הו פרשים . . מן העבירה"), כי כשם שהתורה צריכה לשלול במיוחד עריות ("הו פרשים מן העריות") יותר משאר העבירות, מצד זה שזהו "מעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה", כך מובן ג"כ שהתורה שוללת במיוחד (עם "והתקדישתם והייתם קדושים") עבודה זרה (שהיא ג"כ "מעשה ארץ מצרים"). ולאחר ששוללים בהדגשה את כללות הענין דעריות ועבודה זרה, כבר אין צורך לפרט את הפרטים שבהם, כי זה כלול בכללות הפרישות מעריות ועבודה זרה.

וע"פ הנ"ל מובנים כל הדיוקים האמורים, ועוד דיוקים.

סב. דובר לעיל (ס"כ) אודות י"ג אייר, הקביעות דשבת זו.

וגם חיפשו לקשר זאת עם פסח שני (י"ד אייר), שחל (בשנה זו) למחרת השבת, ביום ראשון, היינו ששבת זו (י"ג אייר) היא ערב פסח שני.

(302) פרשתנו שם, כא ובפרש"י.

(300) פרשתנו (אחרי) יח, ג.

(301) לך לך טו, טז.

וכמדובר כמה פעמים, ליום השבת יש שייכות מיוחדת עם יום ראשון, כפי שרואים זאת מזה שכאשר יום ראשון הוא יום שבו לא אומרים תחנון, יש לזה (בכלל) השפעה גם על שבת, שבתפילת מנחה דשבת לא אומרים "צדקתך צדק"³⁰³.

אבל מזה יש בכלל ראי' להיפך בנדון דידן, כי במנחה דערב פסח שני כן אומרים תחנון³⁰⁴, וכמו כן כשערב פסח שני הוא בשבת אומרים "צדקתך צדק", מבלי הבט על זה שפסח שני הוא ביום ראשון (ולא אומרים בו תחנון)!

אבל לבוא ולאמר שלשבת זו (ערב פסח שני) אין שייכות עם פסח שני – ג"כ אינו ענין, אלא בודאי יש להם שייכות.

והביאור בזה:

שבת "מיני" מתברכין כולוהו יומין³⁰⁵ דשבוע הבא, היינו לא רק שבשבת עולים כל ימי השבוע שלפני³, אלא היא גם משפיעה ומברכת את השבוע הבא. ובמילא מובן, שהשבת מברכת את כל ימי השבוע הבא, כולל גם היום דפסח שני. ובפרט כשפסח שני הוא במוצאי שבת (יום ראשון), המתחיל כבר מלילה זה (אחרי תפילת ערבית), כמובן מזה שאין אומרים אז תחנון בקריאת שמע שעל המטה, ולאידך – במוצאי שבת יש גם את הענין דשבת, כמובן מזה שעורכים אז "מלוה מלכה", שהפירוש בזה הוא שמלוים ונמצאת עמנו שבת מלכתא³⁰⁶ (כמדובר כמה פעמים).

סג. ענינו של פסח שני הוא (כפי שאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר)³⁰⁷: "אין דבר אבוד ("עס איז ניטא קיין פארפאלען"), תמיד אפשר לתקן, אפילו מי שהי' טמא, מי שהי' בדרך רחוקה, ואפילו "לכם"³⁰⁸, שזה הי' ברצונו³⁰⁹, אעפ"כ אפשר לתקן".

וכפשטות הסיפור בחומש³¹⁰, שהקב"ה נתן לבני ישראל, שלא היו יכולים להקריב את הפסח ראשון במועדו ("ד ניסן), את האפשרות להשלים זאת ע"י הבאת הקרבן בפסח שני ("ד אייר).

וכיצד זה הגיע? לא ע"י אתערותא דלעילא, אלא ע"י עבודת האדם למטה – "למעשה ידיך תכסוף": כאשר בני ישראל שלא יכלו להקריב את הקרבן פסח במועדו צעקו "למה נגרע"³¹¹, זה עורר למעלה המשכה חדשה וציווי חדש דפסח שני, והמשכה וציווי שנשאר אח"כ מצוה לדורות, עד סוף כל הדורות!

סד. ההוראה מזה:

ע' 115.
(308) בהעלותך ט, י.
(309) ראה רמב"ם הל' קרבן פסח פ"ה ה"ב.
(310) בהעלותך שם, א ואילך.
(311) שם, ז.

(303) טווא"ח סרצ"ב. מג"א שם סק"ג. שו"ע אדה"ז שם ס"ז.
(304) סידור אדה"ז אחרי "למנצח גר' יענך".
(305) זח"ב סג, ב. פח, א.
(306) שו"ע אדה"ז שם ס"ש ס"ב.
(307) "היום יום" יד אייר, פסח שני. סה"ש תש"א

הלימוד מפסח שני הוא על כל הזמנים, שיידעו תמיד שאם הי' משהו שפספסו לעשות או לא עשו בעבודת האדם, אין דבר אבוד ותמיד אפשר לתקן.

אבל מובן שהלימוד מפסח שני (י"ד אייר) שמשלים את מה שהחסיר בפסח ראשון (י"ד ניסן) – נוגע במיוחד לעבודה בחודש ניסן וחודש אייר, שכללות חודש אייר משלים את מה שפספסו לעשות בכללות חודש ניסן: אם הי' משהו שפספסו לעשות או לא עשו בשלימות בחודש ניסן – יש אפשרות בחודש אייר להשלים זאת, להשלים גם מלשון שלימות³¹².

נוסף לזה מובן ג"כ, שהלימוד הוא ביתר שאת וביתר עוז בי"ד ניסן וי"ד אייר עצמם (שהענין דפסח שני בפשטות מדבר אודות י"ד אייר שמשלים את הקרבן פסח בי"ד ניסן, ומזה לומדים בנוגע לכל חודש ניסן ואייר ועל כל הזמנים) – שאם הי' משהו שפספסו לעשות בעבודת י"ד ניסן, יכולים וצריכים להשלים זאת בי"ד אייר (פסח שני).

וזה כולל גם לימוד ספר הרמב"ם והסיומים בספר הרמב"ם:

הרמב"ם נולד בערב פסח אחר חצות³¹³, וכמדובר³¹⁴ שדוקא בהולדת הרמב"ם מצינו דיוק כזה שיודעים לא רק את יום הולדתו, אלא גם את השעות [ע"ד שבירושלים "כותבין שעות"³¹⁵], ערב פסח אחר חצות, בזמן שבו מקריבים את הקרבן פסח (בזמן שבית המקדש הי' קיים).

וקישרו את לימוד הרמב"ם וסיום הספר עם יום הולדת הרמב"ם, שאז (או בסמיכות לזה עכ"פ) יסיימו את הספר ויעשו חגיגת הסיום וכו'.

ומזה מובן, שהענין דפסח שני – שבא להשלים את הקרבן פסח ראשון שהיו צריכים להקריב בערב פסח אחר חצות – בא במיוחד גם להשלים ענינים שנחסרו בעבודת בני ישראל בקשר עם הרמב"ם שנולד בערב פסח אחר חצות.

ובפשטות:

אם מאיזו סיבה עדיין לא עשו סיום על ספר הרמב"ם ביום הולדת הרמב"ם או בסמיכות לזה (בחודש ניסן כו'), מלמד פסח שני שאין דבר אבוד ויכולים לתקן ולהשלים זאת, עי"ז שמקבלים עכשיו החלטה טובה לעשות סיום בזמן ומקום המתאים.

ועד"ז ישנה ההוראה – שצריכים גם להשפיע על בני ישראל שעדיין לא קיבלו על עצמם ללמוד שיעור בספר הרמב"ם, מפני שאינם יודעים מזה וכיו"ב, שאין דבר אבוד, ושיתחילו ללמוד שיעור ברמב"ם בכל יום.

שלאח"ז) תשד"מ בדבר לימוד הרמב"ם (לקו"ש חכ"ז ע' 229) הערה 1. ובכ"מ.

(315) כתובות צג, ב (במשנה).

(312) ראה לקו"ת פ' ראה ל, רע"ג. ובכ"מ.

(313) סדה"ד ד"א תתקכז.

(314) קונטרס משיחות אה"פ (ובהתוועדויות

סה. והלימוד וההוראה היא בהדגשה יתירה – ע"פ דעת הרמב"ם³¹⁶ (כמדובר פעם בארוכה³¹⁷) שפסח שני אינו רק "תשלומין" ("תקנתא דראשון"³¹⁸) לפסח ראשון, אלא גם "רגל בפני עצמו". ומזה יוצאת הנפקא מינה בפועל³¹⁹, שקטן שהגדיל וגר שנתגייר בין פסח ראשון לפסח שני צריך להביא קרבן פסח בפסח שני אע"פ שבפסח ראשון לא הי' מחוייב בזה, כי פסח שני הוא "רגל בפני עצמו".

ומזה הוא הלימוד וההוראה בנוגע ללימוד ספר הרמב"ם:

אם יש יהודי שהי' כמו "קטן" ב"ד ניסן (יום הולדת הרמב"ם) בענין דלימוד הרמב"ם, אין לו שיעור ברמב"ם, או יתירה מזה – הוא אינו יודע מכל המציאות של הרמב"ם, הוא כמו גוי להבדיל בנוגע לידיעתו בענין זה [כיצד אפשר לדמות יהודי לגוי – אמנם אמרו "להבדיל", ומבקשים מחילה אלף פעמים ויותר מזה, ובלבד שלא תהי' קפידא; אבל בפועל הוא כמו גוי להבדיל ביחס לידיעתו בגלוי אודות הרמב"ם] – ישנה ההוראה מפסח שני שהוא "רגל בפני עצמו", שגם על יהודי כזה צריכים לפעול שיהי' "קטן שהגדיל" ו"גר שנתגייר" בענין זה, שיתחיל עכשיו בפועל שיהי' לו שיעור ברמב"ם.

ואופן הפעולה בזה הוא עי"ז שמשמש בעצמו דוגמא חי: כאשר השני רואה שהוא לומד רמב"ם עם להט ("קאך") וחיות ו"שטורעם" (ועד"ז בנוגע לכל הענינים דהפצת המעיינות חוצה), זה פועל עליו שיתחיל ללמוד רמב"ם.

וההכרח לפעול ולהשפיע על יהודים אחרים (בלימוד הרמב"ם וכיו"ב) הוא מצד אהבת ישראל, ונוסף לזה – "אהבת הגר" (שיש בה "שתי מצוות עשה"³²⁰), כולל אחד כזה שהוא "גר שנתגייר" ביחס ללימוד הרמב"ם (כנ"ל), שבנוגע לטעם על אהבת ישראל זקוקים לירושלמי³²¹ ולתניא פרק לב, אבל בנוגע למצוה דאהבת הגר אומרת התורה עצמה את הטעם לזה – "ואהבתם את הגר כי גרים הייתם בארץ מצרים"³²².

כשם ש"גרים הייתם בארץ מצרים" ואח"כ הוציא הקב"ה את בני ישראל ממצרים והובילם למתן תורה, "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה"³²³ – שזה קשור עם חודש אייר בכלל ועם פסח שני, שאז סופרים ספירת העומר, שספירת העומר היא ממוצע המחבר את יציאת מצרים עם מתן תורה³²⁴ – כמו כן יש להתנהג מתוך אהבה עם יהודים אחרים שהם בבחי' "גר" בנוגע לענין מסויים ביהדות, ולקבלם בסבר פנים יפות.

ועד שפועלים עליהם שגם יהיו "נרות להאיר" וישפיעו על אחרים.

(320) רמב"ם הל' דעות פ"ו ה"ד.

(321) נדרים פ"ט ה"ד.

(322) עקב י, יט.

(323) שמות ג, יב.

(324) ראה ר"ן סוף פסחים. ובכ"מ.

(316) הל' קרבן פסח שם ה"א.

(317) לקו"ש ח"ח ע' 117 ואילך. ע' 126 ואילך.

(318) פסחים צג, סע"א.

(319) רמב"ם שם ה"ז. וראה לקו"ש שם ע' 127.

ואילך. וש"נ.

סו. ע"פ האמור לעיל, שחודש אייר בכלל משלים את העבודה דחודש ניסן, ובמיוחד שי"ד אייר משלים את י"ד ניסן, מובן ג"כ שי"ג אייר קשור עם י"ג ניסן, יום ההילולא של הצ"צ.

וזה קשור גם עם אדמו"ר מהר"ש – שיום ההילולא שלו הוא י"ג תשרי, וידוע הרמז לזה מחסידים³²⁵, ש"אחד באחד יגשו ורוח לא יבוא ביניהם"³²⁶, ה"אח"ד" (בגימטריא י"ג) דתשרי י"גשו" ל"אח"ד" (י"ג) ניסן, ואין איש מפריד ביניהם, כי הצ"צ ואדמו"ר מהר"ש קשורים ועד שנעשים דבר אחד, ולכן אדמו"ר מהר"ש הי' ממלא מקומו, ואף באופן ד"לכתחילה אריבער³²⁷ וכו'.

ונוסף לזה גם יום ההולדת של אדמו"ר מהר"ש הוא בחודש אייר, ב' אייר, תפארת שבתפארת³²⁸, שכל ימי חודש אייר קשורים, ובמילא י"ג אייר קשור עם ב' אייר, וכללות חודש אייר משלים את חודש ניסן (כנ"ל), כולל י"ג ניסן (יום ההילולא של הצ"צ); נוסף לזה שחודש אייר – שתוכן עבודת כל החודש הוא ספירת העומר – הוא הממוצע המחבר את "זמן חירותינו"³²⁹ בחודש ניסן עם "זמן מתן תורתנו"³³⁰ בחודש סיון (כנ"ל). וע"פ הנ"ל שי"ג אייר קשור עם י"ג ניסן (יום ההילולא של הצ"צ) – חזרו מקודם (בשבת זו – י"ג אייר) מאמר מהצ"צ (הנדפס באור התורה³³¹).

סז. ובהמשך לזה, תבואר משנה בפרק דיום זה המובאת במאמר הנ"ל של הצ"צ, משנה מר' שמעון בן יוחאי, שיום ההילולא שלו בל"ג בעומר הוא ג"כ בחודש אייר, ובחודש אייר – בשבוע הבא המתברך משבת זו (כמו שפסח שני מתברך משבת זו, כנ"ל), ויבואר הקשר של זה לר' שמעון בן יוחאי ע"פ המבואר במיוחד בדרושי אדמו"ר מהר"ש³³² (שיום ההולדת שלו הי' בב' אייר):

"רבי³³³ שמעון (שסתם ר' שמעון הוא ר' שמעון בן יוחאי³³⁴) אומר שלושה שאכלו על שולחן אחד ולא אמרו עליו דברי תורה כאילו אכלו מזבחי כו' . . אבל שלושה שאכלו על שולחן אחד ואמרו עליו דברי תורה כאילו אכלו משולחנו של מקום שנאמר³³⁵ וידבר אלי זה השולחן אשר לפני ה'".

וצריך להבין: (א) הדיוק "שלושה שאכלו על שולחן אחד כו'", לא כמו שאומר רבי חנינא בן תרדיון במשנה שלפני זה – "שנים שיושבין כו'"; (ב) הדיוק "שאכלו על שולחן"

(331) קדושים (כרך ב) ע' תקסט ואילך.
(332) המשך והחרים תרל"א (קה"ת, תשע"ה) ס"ע לה ואילך.
(333) אבות פ"ג מ"ג.
(334) פרש"י ד"ה משמו – שבועות ב, ב. הקדמת פיה"מ להרמב"ם ד"ה הפרק הששי. ובכ"מ.
(335) יחזקאל מא, כב.

(325) ראה שיחת ש"פ ויקרא תשל"ב (שיחות קודש ח"ב ע' 45), ובכ"מ.
(326) איוב מא, ח.
(327) ראה אגרות-קודש אדמו"ר מהור"צ ח"א ע' תריו. לקו"ש ח"א ע' 124. חכ"ז ע' 166. ועוד.
(328) ראה היום יום" ב אייר.
(329) נוסח תפלת העמידה וקידוש לפסח.
(330) נוסח תפלת העמידה וקידוש לשבועות.

– דלכאורה מספיק לכתוב "שאכלו" סתם, כמו "יושבין" סתם (ולא על שולחן) במשנה שלפני זה, ובזה גופא – "על שולחן אחד"; (ג) השייכות עם ר' שמעון בן יוחאי דוקא.

והביאור בזה:

תוכן הביאור של הצ"צ במאמר הנ"ל (שחזרו מקודם) הוא – שענין ה"שולחן", אכילת האדם על השולחן, מורה על כללות הענין דעבודת הבירורים, לעשות לו ית' דירה בתחתנים. וזהו אחד מהפירושים ב"שולחן" – מלשון שליחות, שזה קאי על השליחות שניתנה לכל אחד מישראל לעשות דירה לו ית' בתחתונים.

והאופן שבו עושים דירה לו ית' בתחתונים הוא – ע"י תורה, וכפי שהתורה קשורה עם שלושה, "אוריאל תליתאי", וזהו הדיוק "שלושה שאכלו". ואמרו עליו דברי תורה ("לא שנים"):

כאשר תורה ואלקות ועולם הם שני דברים נפרדים, יש פתח למחלוקת והתנגדות העולם לתורה. ובכדי לפעול שיהי' שלום ביניהם – זקוקים לענין דשלישי, ששלישי מכריע ומחבר את השנים ועושה שלום ביניהם³³⁶.

וזהו כללות החידוש דעולם התיקון לגבי עולם התהו, שבתהו יש רק שני קוים שזה נותן נתינת כח לפירוד ומחלוקת, ולכן היתה שם שבירת הכלים, משא"כ בתיקון יש שלושה קוים הפועלים תיקון ושלוש בעולם³³⁷.

וזהו ענין התורה, כמאחז"ל³³⁸ "כל התורה ניתנה לעשות שלום בעולם", כי התורה קשורה עם שלושה, "אוריאל תליתאי", הפועלת שלום בין שני דברים.

ולכן דיוק המשנה הוא "שלושה שאכלו על שולחן אחד ואמרו עליו דברי תורה", כי כאשר יש את הענין דשלושה וענין התורה, אז נעשה שלום בעולם, ונעשה "שולחן אחד", אחדות דאלקות ועולם, לא כמו שני דברים נפרדים, אלא "אחד".

ובתורה גופא נפעל היחוד דאלקות ועולם במיוחד ע"י פנימיות התורה.

וזהו השייכות של ר' שמעון בן יוחאי עם המאמר שאמר ("שלושה שאכלו על שולחן אחד ואמרו עליו דברי תורה כו'") – כי ר' שמעון בן יוחאי הוא מרא דפנימיות התורה (ספר הזהר).

ובפרטיות יותר:

בכדי לפעול את היחוד דאלקות ועולם ע"י התורה – צריכים לפעול קודם את היחוד בתורה גופא בין פנימיות התורה לנגלה דתורה (הענין ד"שלושה" בתורה עצמה), שפנימיות התורה קשורה בגלוי יותר עם אלקות, ונגלה דתורה קשורה בגלוי יותר

(338) רמב"ם סוף הל' חנוכה. וראה שיחת ש"פ פינחס תשל"ב (לקו"ש ח"ח ע' 349 ואילך).

(336) ראה גם לקו"ש חכ"א ע' 111 ואילך.
(337) ראה תו"א וישלח כד, ד. ובכ"מ.

עם עולם, וע"י יחוד פנימיות התורה ונגלה בתורה, זה נמשך אח"כ כם בעולם – היחוד דאלקות ועולם.

והענין דיחוד פנימיות התורה ונגלה בתורה הי' במיוחד אצל ר' שמעון בן יוחאי, בעל ההילולא דל"ג בעומר – כמבואר בדרושי ל"ג בעומר לאדמו"ר מהר"ש³³⁹ שאצל ר' שמעון בן יוחאי הי' "מחצתי ואני ארפא"³⁴⁰, היחוד בגלוי דפנימיות התורה ונגלה בתורה³⁴¹.

ועפ"ז מובן מדוע דוקא ר' שמעון בן יוחאי אמר את המאמר "שלושה שאכלו על שולחן אחד ואמרו עליו דברי תורה כו".

סח. אמנם, ע"פ הנ"ל עדיין צריך להבין:

מכיון שהענין ד"שלושה שאכלו על שולחן אחד" קשור עם עילוי בקדושה דוקא (עולם התיקון), ענין השלום ואחדות (אחד) שנעשה ע"י שלושה – כיצד מתאים לומר על הצד דלעו"ז שנמשך מעולם התהו, שגם שם נאמר "שלושה שאכלו על שולחן אחד ולא אמרו עליו דברי תורה כאילו אכלו מזבחי מתים כו", "תקרובת עבודה זרה"³⁴², שהרי בעולם התהו יש רק שני קוים (לא שלושה), והרי ללעו"ז אין שייכות לשלום ואחדות ("שולחן אחד")? ואדרבה: בזה מתחילה המשנה!

והביאור בזה:

בשביל ענין הבחירה, יש בלעו"ז מעין ודוגמת כל דבר שישנו בקדושה. ולכן גם בלעו"ז יש בדוגמת הענין ד"שלושה" ו"אחד".

ולכן אומרת המשנה את שני הדברים: קודם כיצד זהו בלעו"ז (מצד הבחירה) – "שלושה שאכלו על שולחן אחד ולא אמרו עליו דברי תורה כאילו אכלו מזבחי מתים כו", הענין דעבודה זרה, ואח"כ כפי שזה נתתקן בצד הקדושה – "אבל שלושה שאכלו על שולחן אחד ואמרו עליו דברי תורה כאילו אכלו משולחנו של מקום".

וע"ד כפי שרואים זאת בכללות סדר העולם: בשביל ענין הבחירה לא נתן הקב"ה את התורה ("שלושה") מיד בתחילת הבריאה, אלא רק כ"ו דורות לאחר זה, ולפני זה היו כ"ו דורות שהיו ניזונין בחסדו של הקב"ה³⁴³, כולל גם דורות של עובדי עבודה זרה (היפך הענין ד"ה" אפ"ה³⁴⁴ והיפך הענין ד"שלושה" שמאחד אלקות ועולם), החל מדור אנוש, כפי שמאריך הרמב"ם בריש הלכות עבודה זרה אודות הטעות הגדולה של דור אנוש וכיצד נשתלשלה מזה אח"כ הטעות ש"אין שם אלוהה" ח"ו, ורק אח"כ הי' מתן תורה – עולם התיקון (שלושה בקדושה).

וראה ד"ה להבין ענין רשב"י שנה זו (לקמן ע' 000).

(342) רע"ב לאבות שם.

(343) פסחים ק"ח, א.

(344) ואתחנן ו, ד.

(339) המשך חייב אדם לברך תרל"ח פכ"ה (ע' מב).

וראה גם המשך והחרים שם.

(340) האזינו לב, לט.

(341) ראה בכ"ז גם לקו"ש ח"ה ע' 129 ואילך. וש"נ.

כלומר, שבתחילת הבריאה (לפני מתן תורה) הי' מצב ד"שלושה שאכלו על שולחן אחד ולא אמרו עליו דברי תורה: הי' "שולחן אחד", "במאמר אחד יכול להבראות"³⁴⁵, אבל באופן ד"ולא אמרו עליו דברי תורה", זה הי' עוד לפני מתן תורה, ולכן יצא מזה ש"כאילו אכלו מזבחי מתים", הענין דעבודה זרה; ואח"כ הי' מתן תורה – "שלושה שאכלו על שולחן אחד ואמרו עליו דברי תורה", שלימות הענין ד"שלושה" ו"אחד" כפי שזהו בקדושה, ואז "כאילו אכלו משולחנו של מקום".

סט. כאן המקום לבאר ענין ששאלו על ה"הדרן" על הרמב"ם³⁴⁶:

נתבאר שם³⁴⁷ שלשון הרמב"ם³⁴⁸ "ואם יעלה על הדעת כו'" פירושו שנעשית עלי' בדעת, כמבואר שם הענין בזה.

ועפ"ז (שהלשון "יעלה על הדעת" פירושו עלי' בדעת) נשאל ב"הדרן"³⁴⁹ על מ"ש הרמב"ם אח"כ³⁵⁰ "וכל המעלה על דעתו שיש שם אלוהא אחר חוץ מזה עובר בלא תעשה שנאמר³⁵¹ לא יהי' לך אלקים אחרים על פני כו'", דלכאורה: כאשר למישהו יש קא סלקא דעתך "שיש שם אלוהא אחר חוץ מזה", בודאי זהו פחיתות וירידת הדעת, וא"כ כיצד מתאים על זה הלשון "המעלה על דעתו"?

ונתבאר³⁵²: הקא סלקא דעתך של הטעות "שיש שם אלוהא אחר חוץ מזה" – הוא מפני שעושים את הטעות וחושבים שמכיון שבריאית העולם היא ירידה והשפלה לגבי הקב"ה, הרי יכולה להיות סברא שיש "אלוהא אחר חוץ מזה", כלומר שהקב"ה ברא "אלוהא" שחוץ ממנו, כוכבים ומזלות כו' (שהם "בעלי דעה והשכל" כמ"ש הרמב"ם³⁵³), ו"אלוהא" זה ברא את העולם.

ולכן כותב הרמב"ם על סברא זו ("שיש שם אלוהא אחר חוץ מזה") את הלשון "המעלה על דעתו" – כי סברא זו (לפי דעת הטועה) באה מזה שהטועה רוצה להגדיל ולהעלות בכבוד ה', עלי' בידיעת אלקותו ית'.

וע"ד הידוע³⁵⁴ בפירוש הכתוב³⁵⁵ "רם על כל גוים ה' על השמים כבודו", שהגוים מרוממים את הקב"ה ואומרים שמצד גדלות הקב"ה אין זה כבוד עבורו להשפיל עצמו ולהשגיח על העולם, ולכן "עזב ה' את הארץ"³⁵⁶ בידי הכוכבים ומזלות.

(352) שם (לקו"ש שם ע' 41-40).

(353) שם פ"ג ה"ט.

(354) לקו"ת שה"ש מ, ד. ובארוכה – "קובץ י"א ניסן – שנת הקי"ג" (קה"ת, תשע"ד) ע' 61 ואילך. וש"נ. ספר הערכים – חב"ד ערך אוה"ע ס"ג (כרך ב ע' רעח ואילך). וש"נ.

(355) תהלים קיג, ד.

(356) ל' הכתוב – יחזקאל ח, יב. ט, וראה ספר הערכים שם ס"ב (ע' רדע ואילך).

(345) אבות פ"ה מ"א.

(346) תשל"ה – י"ל בקונטרס בפ"ע (קה"ת, תשמ"ה), ואח"כ בלקו"ש ח"מ כרך א ע' 29 ואילך.

(347) ס"ט (לקו"ש שם ע' 39-40) ובהערה 73.

(348) ה' יסוה"ת פ"א ה"ב-ג.

(349) ס"י (לקו"ש שם ע' 40).

(350) שם ה"ו.

(351) נסמן בהערה 252.

שזהו ע"ד הטעות (בדקות יותר) של אלו שקיבלו את השיטה דצמצום כפשוטו: זה שהם לומדים שהצמצום הוא כפשוטו הוא מצד גדולות הבורא – כי זהו היפך הכבוד של הקב"ה לומר שהוא נמצא במקום "האשפה", בעולם הזה הגשמי, ולכן הם לומדים ש"סילק עצמו ומהותו" מעולם הזה ורק משגיח מלמעלה על העולם בדוגמת "מלך משגיח מחלונו בדבר לכלוך"³⁵⁷.

[ויש להוסיף בזה: דובר כמה פעמים³⁵⁸ בענין בעלי השיטה דצמצום כפשוטו – שלכאורה: היתכן לומר על הקב"ה (שהוא בלי גבול) שישנו מקום שאינו נמצא בו?! ונתבאר בזה, שהטעות דצמצום כפשוטו באה אצלם מצד האמונה שהקב"ה הוא בלי גבול. כלומר, מכיון שהוא ית' הוא בלי גבול אמיתי, שאינו מוגבל ואינו מוגדר בשום גדר ח"ו – הרי אין שום דבר שיהי' נמנע ממנו ית', ובמילא ביכלתו גם לסלק את עצמותו מעולם הזה.

וגם בענין זה מודגש אין שה"העלאה" (לפי טעותם) בהסברא "שיש אלוהה אחר" היא יתירה מההעלאה דצמצום כפשוטו – כי דוקא לפי סברא זו מתבטא יותר איך שהוא ית' כל יכול ואין שום דבר נמנע לפניו כלל וכלל, היינו שביכלתו ית' לסלק עצמו מעולם הזה מכל וכל, עד כדי כך שאינו משגיח עליו אפילו מרחוק].

ואדמו"ר הזקן שולל זאת³⁵⁹, כי "לית אתר פנוי מיני"³⁶⁰, והוא והשגחתו חד וכו'.

שטעות זו היא בדקות יותר; ובגסות יותר היא הטעות של אומות העולם הסוברים ש"עזב ה' את הארץ" – שמצד גדולת ה' זוהי השפלה לא רק שהוא עצמו (עצמו ומהותו) יימצא בעולם הזה, אלא גם שהשגחתו תהי' שם, ולכן הם סוברים (בדמיונם הכוזב) ש"עזב ה' את הארץ", גם השגחתו, והפקיד זאת בידי הכוכבים ומזלות.

עד שמזה יוצאת גם הטעות, עלי' נעלית יותר בדעת הטועה, (שלא רק שההשגחה על צבא הארץ היא השפלה עבור הקב"ה, ולכן נתן זאת לכוכבים ומזלות, אלא) עבור הקב"ה זוהי גם השפלה להחיות את גשמיות העולם, ולכן גם החיות הגשמית, ויתירה מזה – אפילו התהוות הגשמי, אינה ע"י הקב"ה, אלא מהנהגת כוכבים ומזלות.

[וכפי שמבאר הרמב"ם בריש הלכות עבודה זרה את השתלשלות הטעות: בימי אנוש היתה הטעות ש"אמרו הואיל והאלקים ברא כוכבים אלו וגלגלים להנהיג את העולם ונתנם במרום וחלק להם כבוד . . . ראויין הם לשבחם ולפארם ולחלוק להם כבוד, וזהו רצון הא-ל ברוך הוא לגדל ולכבד מי שגדלו וכבדו . . . כיון שעלה דבר זה על לבם התחילו לבנות לכוכבים היכלות ולהקריב להם קרבנות . . . ולהשתחוות למולם כדי להשיג רצון הבורא בדעתם הרעה, וזה הי' עיקר עבודת כוכבים, וכך היו אומרים

(357) ראה יושר לבב (לר"ע חי ריקי מח"ס משנת ויש"נ.

חסידים) בית א חדר א פי"ג. (359) שעהיזה"א פ"ז.

(358) ראה לקו"ש חט"ו ע' 79 בשוה"ג להערה 33. (360) תקו"ז תנ"ז (צא, ב).

עובדי' היודעים עיקרה, לא שהן אומרים שאין שם אלוהה אלא כוכב זה . . כלומר הכל יודעים שאתה הוא לבדך אבל טעותם וכסילתם שמדמים שזה ההבל רצונך הוא".

ואח"כ "אחר שארכו הימים" נשתלשלה מזה טעות גדולה יותר: "עמדו בבני האדם נביאי שקר ואמרו שהא-ל ציוה ואמר להם עבדו כוכב פלוני . . ובנו היכל ועשו צורתו כדי להשתחוות לו כל העם . . והתחילו על דרך זו לעשות צורות בהיכלות כו'", בחשבם ש"זו הצורה מטיבה ומריעה וראוי לעובדה וליראה ממנה".

ועד שנעשה ש"התחילו כוזבים אחרים לעמוד ולומר שהכוכב עצמו או הגלגל או המלאך דיבר עמהם ואמר להם עבדוני בכך . . וכיון שארכו הימים נשתכח השם הנכבד והנורא מפי כל היקום ומדעתם . . ונמצאו כל עם הארץ . . אינם יודעים אלא הצורה של עץ ושל אבן וההיכל של אבנים שנתחנכו מקטנותם להשתחוות לה . . והחכמים שהיו בהם . . מדמין שאין שם אלוהה אלא הכוכבים והגלגלים שנעשו הצורות האלו . . אבל צור העולמים לא ה' שום אדם שהי' מכירו כו'".

ומזה רואים כיצד הטעות החלה מזה שמפני כבודו של הקב"ה נתנו כבוד גם לכוכבים ומזלות, ועד שיצא מזה שיעבדו גם צורות גשמיות, ועד ששכחו אודות הקב"ה עצמו, ונשארו רק עם הכוכבים והצורות!].

שיטת הסברה שהקב"ה נעלה יותר מכל ענין דהתהוות העולמות – הוא נכון (אע"פ שהתוצאה שלהם מזה והפרטים בזה הם טעות גמורה ומוחלטת), כפי שמבארת חסידות³⁶¹ ש"לא זה הוא עיקר האלקות מה שהעולמות מתהווים ממנו", כי "עיקר האלקות" הוא שלא בערך למעלה מזה, אבל בפועל היות הקב"ה עולמות (אע"פ שלא זהו עיקרו);

משא"כ הטעות ש"יש שם אלוהה אחר חוץ מזה" וה"אלוהה" ברא את העולם – היא (לפי טעות זו) על"י נעלית יותר בדעת ("מעלה על הדעת"), כי לא זו בלבד שלא זהו ענין דאלקות שמהוה עולמות אבל בפועל הוא מהוה אותם, אלא הוא "למעלה יותר" (לדעתם) – שאפילו בפועל הוא לא מהוה עולמות!

ולכן כותב הרמב"ם על סברא זו ("שיש שם אלוהה אחר חוץ מזה") את הלשון "המעלה על דעתו" – כי סברא זו (לפי דעת הטועה) יוצאת מזה שהטועה רוצה להגדיל ולהעלות אותם בכבוד ה', על"י בידיעת אלקותו ית'.

ע. ועל זה שאלו³⁶²:

גם בשער היחוד והאמונה בתחילתו משתמש אדמו"ר הזקן בלשון "וכי תעלה על דעתך": על הפסוק³⁶³ "וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלקים בשמים ממעל

(363) ואתחנן ד, לט.

(361) תו"א מג"א צט, ב. לקו"ת שה"ש ח, א.

(362) הערות וביאורים (אה"ת) גיליון ל (רפא) ס"ג.

ועל הארץ מתחת אין עוד" שואל אדמו"ר הזקן "וכי תעלה על דעתך שיש אלקים נשרה במים מתחת לארץ כו".

וע"פ הנ"ל, שהלשון "מעלה על הדעת" פירושו עלי' בדעת, צריך לצאת שגם סברא זו ("שיש אלקים נשרה במים מתחת לארץ") שעלי' כותב אדמו"ר הזקן "וכי תעלה על דעתך" באה מצד עלי' בדעת. ואינו מובן: סברא זו "שיש אלקים נשרה במים מתחת לארץ" באה לכאורה מצד פחיתות וירידת הדעת שאין למטה ממנו, וכיצד אפשר לומר שזה בא מצד עלי' בדעת ("תעלה על דעתך")!?

ויובן זה ע"פ ביאור הנ"ל ב"המעלה על הדעת שיש שם אלוהא אחר חוץ מזה":

כמבואר לעיל, הקא סלקא דעתך לסברא ש"שיש שם אלוהא אחר חוץ מזה" באה מצד העלי' בדעת (לדעתם) שמצד רוממות וגדלות ה' אינו כבוד עבורו שישפיל את עצמו וישגיח על העולם, ולכן "עזב ה' את הארץ" בידי הכוכבים ומזלות, שהכוכבים ומזלות הרי הם בעלי מעלה ובעלי שכל, בלשון הרמב"ם: "אמרו הואיל והאלקים ברא כוכבים אלו וגלגלים להנהיג את העולם ונתנם במרום וחלק להם כבוד . . . ראויין הם לשבחם ולפאראם ולחלוק להם כבוד, וזהו רצון הא-ל ברוך הוא לגדל ולכבד מי שגדלו וכבדו כו", ומזה נעשתה אח"כ הטעות שהכוכבים ומזלות משגיחים על העולם.

ולפי גישה זו בשכל של הטועים, יכולה להיות עלי' נעלית יותר בדעת (לדעתם):

זה גופא שאומרים שהקב"ה (מצד גדלותו שהוא למעלה מצבא הארץ) נתן את השגחת העולם לכוכבים ומזלות שבשמים מצד המעלה דצבא השמים לגבי צבא הארץ (ש"נתנם במרום וחלק להם כבוד") – הוא ג"כ הגבלה בהקב"ה, כי זה מורה שאע"פ שהוא באמת למעלה מצבא הארץ, הרי יש לו איזה ערך לכוכבים ומזלות (צבא השמים), שלכן דוקא להם נתן את ההשגחה.

אבל כאשר נעשית עלי' נעלית יותר בידיעת אלקות וגדלות ה' (לפי הבנתם וטעותם), באים להבנה שלגבי הקב"ה כוכב בשמים ו"שלושול קטן שבים"³⁶⁴ הם בשוה ממש, ולכן יכולה להיות סברא ש"עזב ה' את הארץ" ומסר את ההשגחה על כל העולם (צבא השמים וצבא הארץ) לא לכוכבים ומזלות, אלא לשלושול קטן שבים, היינו סברא ש"יש שם אלוהא אחר חוץ מזה" הוא בכלל שלשול קטן שבים!

ולכן כותב אדמו"ר הזקן "וכי תעלה על דעתך שיש אלקים נשרה במים מתחת לארץ" – כי זוהי עלי' נעלית יותר בידיעת וגדלות ה' (לדעתם וטעותם), שמצד גדלות ה' שהוא שלא בערך הן לצבא השמים והן לצבא הארץ, יכולה להיות סברא, "תעלה על דעתך"

התניא "לשעיהו"א שם (ע' 837 הערה 10). וש"נ.

364) ל' אדה"ז בשעיהו"א שם (פג, א). וראה הערת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א ב"שיעורים בספר

(ש"יש שם אלוהא אחר חוץ מזה" לא בכוכבים ומזלות שבשמים, אלא) "שיש אלקים נשרה במים מתחת לארץ", ודוקא הוא משגיח על כל העולם.

עא. עוד ענין ששאלו³⁶⁵:

דובר³⁶⁶ שההלכות ברמב"ם שבהן כותב את הלשון "יראה לי" הן מתי מספר.

והעתיקו מההקדמה לרמב"ם צילום דפוס רומי³⁶⁷ ריבוי מקומות (יותר ממאה!) שבהם כותב הרמב"ם "יראה לי".

אבל הכוונה במה שדובר לא היתה למקומות שבהם כותב הרמב"ם "יראה לי" ובזה רק מכריע בין דעות שהיו לפני זה וכיו"ב, אלא למקומות שבהם הרמב"ם מחדש ענין חדש, הלכה חדשה, שחידושים כאלו יש רק מתי מספר בספר הרמב"ם.

עב. ביאור השייכות בין רבי עקיבא למשנה שאמר "חביב אדם שנברא בצלם וכו'":

בפירוש משנה זו ידוע מאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר³⁶⁸, ש"חביב אדם שנברא בצלם חביבה יתירה נודעת לו שנברא בצלם כו'" קאי על הנפש השכלית ("חביב אדם שנברא בצלם" קאי על הנפש השכלית דכללות מין האנושי, ו"חביבה יתירה נודעת לו שנברא בצלם" קאי על הנפש השכלית דבני ישראל), "חביבין ישראל שנקראים בנים למקום כו'" קאי על הנפש האלקית כו', ו"חביבין ישראל שניתן להם כלי חמדה כו'" קאי על העילוי שנוסף בישראל ע"י מתן תורה.

כמובן שזהו נוסף על הפירוש הפשוט במשנה – כפירוש מפרשי המשנה³⁶⁹, ש"חביב אדם שנברא בצלם חביבה יתירה נודעת לו שנברא בצלם שנאמר כי בצלם אלקים עשה את האדם" קאי על בני אדם בכלל, גם בני נח, כמובן מזה שהפסוק "כי בצלם גו'" נאמר לנח ובניו, ובפרט ע"פ דברי המשנה בסנהדרין³⁷⁰ ש"מלך מלכי המלכים הקב"ה טבע כל אדם בחותמו של אדם הראשון ואין אחד דומה לחבירו" ("אין דעותיהן שוות"³⁷¹), שזה קאי על כל אדם (גם בני נח).

ואח"כ מוסיף רבי עקיבא "חביבה יתירה נודעת לו שנברא בצלם", שנוסף לעצם הענין שאדם (בני נח) נברא בצלם, מיתוספת חביבות שגם הודיעו וגילו להם את מעלתם ש"נברא בצלם".

וכמבואר במפרשי המשנה³⁷² שמזה יש גם נפקא מינה לבני ישראל, ע"פ פסק דין הרמב"ם³⁷³ "ציוה משה רבינו מפי הגבורה לכוף את כל באי העולם לקבל מצוות שנצטוו

(370) לו, סע"א.

(371) ראה ברכות נח, רע"א. סנהדרין לח, א. תנחומא פינחס י. ועוד.

(372) תויר"ט שם.

(373) הלי' מלכים פ"ח ה"י.

(365) הערות וביאורים הנ"ל גיליון לב (רפג) סי"ד.

(366) שיחות: אחש"פ (לעיל ח"ג ע' 000); ש"פ שמיני (שם ע' 000).

(367) ירושלים, תשט"ו.

(368) סה"מ תש"ב ע' 108 ואילך.

(369) תויר"ט. ועוד.

בני נח", והם צריכים לקיים את המצוות לא מצד "הכרע הדעת" אלא "מפני שציוה בהן הקב"ה בתורה"³⁷⁴;

ולזה מתכוון רבי עקיבא ב"חביב אדם שנברא בצלם חביבה יתירה נודעת לו שנברא בצלם": בזה הוא נותן הוראה כיצד יהודי צריך ויכול להשפיע על "כל באי עולם" לציית למצוות הקב"ה אליהן – עי"ז שמודיעים ומסבירים להם ("חביבה יתירה נודעת לו") את חביבותם, "שנברא בצלם", שע"ז ממשיכים "לבם אל רצון קונם וחפץ צורם"³⁷², שמכיון שהם חביבים שנבראו בצלם, לכן "מוטל עליו לעשות רצון קונו"³⁷², ולא בגלל "הכרע הדעת" אלא "מפני שציוה בהן הקב"ה בתורה".

כלומר, שע"ז שיהודי מודיע לבן נח אודות הז' מצוות שהקב"ה ציוה לו נעשית ה"חביבה יתירה נודעת לו שנברא בצלם", כי לולא זה אינו מובן כיצד יכול נברא, גוי, הנמצא בעולם מלשון העלם והסתר³⁷⁵, להיוודע ("נודעת לו") מצד עצמו אודות אלקות (שנברא בצלם אלקים)? והדרך היחידה לזה היא – עי"ז שמגלים ומודיעים לבני נח אודות הז' מצוות שהקב"ה ציוה אותם.

ומזה יש את ההוראה בזמננו, כמדובר כמה פעמים, שכל אחד מישראל צריך להשתדל לפעול על אינם-יהודים לקיים את הז' מצוות, "מפני שציוה בהן הקב"ה בתורה". וכמדובר בארוכה³⁷⁶, שיש עוד יותר כח מזה שנשיא המדינה הכריז שיסוד העולם הוא על קיום הז' מצוות, ונוסף לזה – שזהו מפני שהקב"ה ציוה את הז' מצוות.

עג. ע"פ הנ"ל – שהמאמר במשנה מדבר אודות כל אדם (בני נח) – תובן השייכות דוקא עם בעל המאמר רבי עקיבא:

רבי עקיבא הי' בן גרים, אביו (יוסף) הי' גר³⁷⁷ (וכמובן שהי' זה גיור כהלכה...).

ועפ"ז מובן שדוקא כאשר רבי עקיבא (בן גרים) אומר אודות המעלה והחביבות של גוים ("חביב אדם שנברא בצלם וכו'"), יש בזה חידוש והדגשה מיוחדת:

כאשר יהודי אומר את המעלה והחביבות של גוים, לא נשמע בזה כזה חידוש והדגשה.

משא"כ כאשר רבי עקיבא, בן גרים, אומר זאת – נשמע בזה חידוש והדגשה יתירה: שאע"פ שהוא בן גרים, שאצל גר (ומזה מובן גם בנוגע לבן גרים, שמצינו שנקרא אף הוא בשם "גר"³⁷⁸) מודגש במיוחד דוקא החסרון של גוים לגבי בני ישראל, כי הגר פרש ועזב מגוים מצד החסרון שלהם, ויש את הדינים שלגר צריכה להיות זהירות מיוחדת

וראה גם תקו"ז תמ"ב. ובכ"מ.

(376) שיחת אהש"פ (לעיל ח"ג ע' 000 ואילך). ועוד.

(377) הקדמת הרמב"ם לס' היד. סדה"ד בערכו.

(378) ראה רמב"ם הל' איסורי ביאה פט"ו ה"ח.

(374) שם הי"א.

(375) ראה לקו"ת במדבר ה, סע"ג (מקה"ר פ"ג, יא).
שלח לו, ד. שבת שובה סד, ב. ביאור"ז להצ"צ ח"א
ע' שנה (מפסחים נ, א). סה"מ הי"ש ע' 160 ואילך.

ועליו להתרחק כמה שיותר מגוים כי "סורו רע"³⁷⁹, ונוסף לזה ישנו הדין שאין לומר לגר "זכור מעשיך הראשונים"³⁸⁰ – אעפ"כ בא הוא (בן גרים) ומספר אודות המעלה והחביבות של גוים, "חביב אדם שנברא בצלם" [כי כאשר רבי עקיבא מדבר אודות ענין בתורה, צריך לספר כיצד הוא האמת (אפילו אם הוא בן גרים ומתרחק מגוים)] – שזה מדגיש עוד יותר את המעלה של גוים.

עד. ולאידך גיסא: מכיון שרבי עקיבא הי' בן גרים, צריכים להבטיח ("באוֹרְעָנֵנוּ") שאע"פ שהוא אומר כאן את המעלה של גוים (לפי האמת), תהי' אצלו, בהיותו בן גרים, ההתרחקות בשלימות מ"מעשיך הראשונים", כלומר שזה שהוא מדבר במעלת הגוים אינו קשור כלל לזה שהוא בן גרים.

ובנוסף: בהמשך המאמר אומר רבי עקיבא "חביבין ישראל שנקראו בנים למקום כו'" ו"חביבין ישראל שניתן להם כלי חמדה כו'" – שזה אינו שייך לגוים, כי אם לישראל, ואדרבה: עכו"ם שלמד תורה חייב מיתה³⁸¹ [הוא צריך ללמוד את חלק התורה הקשור למצוות ידיהו³⁸¹, אבל זהו רק חלק מהתורה, משא"כ לכל התורה ("כלי חמדה") אין לו שייכות], כי כל התורה ניתנה רק לבני ישראל.

ויתירה מזה: אפילו לגר ובן גרים (רבי עקיבא) יש ג"כ כמה הגבלות שבהן הוא אינו בדומה לישראל שנוולד לישראל: אסור לו להיות מלך בישראל (וכן הוא בנוגע לכל שררות שבישראל)³⁸², וכמו כן יש דינים מיוחדים בנוגע לחתנות³⁸³; יש לו אמנם את המעלה (כמ"ש הרמב"ם לר' עובדי' הגר³⁸⁴) שהוא מתייחס למי שאמר והי' העולם, אבל יש לו גם חסרון.

ולכן המשנה כאן מדייקת ואינה אומרת "רבי עקיבא אומר" מאמר זה, אלא "הוא הי' אומר":

ידוע ביאור החיד"א³⁸⁵ בלשון³⁸⁶ "גר שנתגייר" (לא "גוי שנתגייר"), כי גר קודם שנתגייר יש בו ניצוץ מנשמה דקדושה, כלומר שגם קודם שנתגייר יש אצלו בחי' "הוא".

ולכן כתוב כאן "הוא הי' אומר", לא "רבי עקיבא אומר" – כי זה מדגיש כיצד אצל רבי עקיבא עומד בגלוי ה"עקיבא" מלשון עקב³⁸⁷ שבו, היינו כפי שהוא עדיין קשור עם הענין דגר שמדגיש שיש לו עדיין איזו שייכות לגוים, אלא "הוא הי' אומר" – כאן עומד

(384) נדפסה בקובץ תשובות הרמב"ם ואגרותיו (לפסיא, תרי"ט) ח"א סקנ"ח. רמב"ם הוצאת שולזינגר (נ.י., תש"ז) בהוספות לח"א סי"ט. תשובות הרמב"ם (ירושלים, תש"כ) כרך ב סרצ"ג.
(385) מדבר קדמות מערכת ג' אות ג'.
(386) משנה: חלה פ"ג מ"ו. פסחים צב, רע"א. כתובות ז, א. עדויות פ"ה מ"ב. חולין קלד, א. ובכ"מ.
(387) שער הגלגולים הקדמה לב. ובכ"מ.

(379) ב"מ נט, סע"ב.
(380) ראה ב"מ נח, ב (במשנה). שו"ע אדה"ז חו"מ הל' אונאה וגניבת דעת סכ"ח. וש"נ.
(381) סנהדרין נט, א.
(382) רמב"ם הל' מלכים פ"א ה"ד.
(383) ראה אנציקלופדי' תלמודית ערך גר ס"ד (כרך ו ע' רסג ואילך). וש"נ.

בגלוי ה"הוא", הישראל שבו, שמצד זה אין לו שייכות ל"מעשיך הראשונים" (כי גם אז הי' לו בחי' "הוא"), ולכן הוא יכול לומר את מאמר המשנה "חביבין ישראל שנקראו בנים למקום. . חביבין ישראל שניתן להם כלי חמדה כו".

עה. ההוראה מההערות על הזהר דפרשתנו:

דובר לעיל (סמ"ד) הביאור בהערה על זה שר' אבא הכיר עליו שהלה עבר על חטא ולא עשה תשובה על זה, משא"כ ר' יוסי לא הכיר זאת – כי "ר' יוסי הוא בחי' מלכות [כידוע שיוסי הוא בגימטריא אלקים³⁸⁸, בחי' מלכות], תשובה תתאה, והאיש הזה כבר עשה תשובה תתאה. . ולכן מצד ר' יוסי בחי' מלכות, תשובה תתאה דמלכות, לא הי' ניכר בו החטא, ורק ר' אבא שהוא בחי' בינה, תשובה עילאה, הוא הכיר, כי תשובה עילאה לא עשה עדיין כו".

וכמבואר באגרת התשובה³⁸⁹ שסדר העבודה הוא, שקודם עושים תשובה תתאה ואח"כ באים לתשובה עילאה. כפי שסדר העבודה הוא בימי השבוע – שעכ"פ "פעם אחת בשבוע לפני יום השבת" יעשו תיקון חצות שענינו הוא תשובה תתאה, ואח"כ באה שבת שהיא "בחי' תשובה עילאה ושב"ת אותיות תש"ב אנוש כו"³⁹⁰.

עו. ומזה יש הוראה נפלאה:

יש גדולי ישראל שפעם אמרו מוסר ליהודים מסויימים.

בא ילד ("א קינד"). עם הארץ, שאינו שייך כלל לדרגא דגדולי ישראל אלו, ומסתובב ואומר ג"כ מוסר לבני ישראל ומקללם ושופך עליהם "ברכות" (בלשון סגי נהור), בטענו שכך עשה גדול בישראל!

ובזה ישנה ההוראה מהזהר:

זה שר' אבא ראה על השני חסרון ואמר לו מוסר שיעשה תשובה, אינו סתם מפני שהלה לא אחז בכלום, אלא הלה אחז בתשובה תתאה, אלא מכיון שר' אבא אחז בתשובה עילאה הנה לפי דרגתו (של ר' אבא) הי' אצל השני חסרון שיש לו רק תשובה תתאה ולא תשובה עילאה; משא"כ ר' יוסי אפילו, שגם הוא הי' גדול בישראל, אעפ"כ הוא לא ראה עליו חסרון.

וכמו כן בענין זה:

הגדול בישראל שאמר מוסר לשני, זהו מפני שלפי דרגתו (של הגדול בישראל) ראה על השני חסרון אפילו אם הלה אחז בתשובה תתאה, וכוונתו היתה להעלותו לדרגא

(389) פ"י.

(390) בהנחה אחרת מובא ענין זה לקמן סע"ו, בנוגע לגדול בישראל שניצל את ה"אורתא" לאמירת תיקון חצות.

(388) זח"ג רכג, סע"א. פרש"י ד"ה בכל יום – סנהדרין נו, רע"א. המשך וככה תרל"ז (קה"ת, תשע"ג) פרק פ (ע"צ). וראה לקו"ש ח"ד ע' 1106 ובהערה 18. חט"ז ע' 28, ח"ח ע' 74. ועוד.

שלו, תשובה עילאה; אבל אתה... – אותך שואלים: מי שמך?! הרי אתה קטן, עם הארץ, אינך שייך כלל לתשובה עילאה, ואפילו לא לתשובה תתאה, ויתירה מזה – אינך יודע אפילו שיש שתי דרגות בתשובה!

ואינך יודע מכל הסיפור בזהר; את החלקים מהזהר בתיקון שבועות ותיקון הושענא רבה – הוא אומר עכ"פ, אפילו אם הוא אינו מבינם, אבל מסיפור זה בזהר הוא אינו יודע כלל.

וכיצד אתה בא לומר ליהודי השני מוסר ולקללו?!...

אלא מאי, אתה עשיר ו"עשיר יענה עזות"³⁹¹, יש לך כסף ואתה חושב שאתה יכול לומר מה שאתה רוצה!...

איי הוא טוען שגדול בישראל עשה כן – הרי אתה בעצמך אומר שהוא גדול בישראל, ולפי דרגתו הוא רואה חסרון אצל השני אפילו אם השני אוחז בתשובה תתאה; אבל אתה – אינך מגיע לכרסולי השני (שאליו אתה אומר מוסר), כי הלה אוחז עכ"פ בתשובה תתאה, משא"כ אתה אינך אוחז אפילו בתשובה תתאה, ואדרבה – "אידכר מאי עבדת באורתא"³⁹²!...

הגדול בישראל ניצל את ה"אורתא" לומר תיקון חצות וללמוד תורה, כי "לא איברי לילה אלא לגירסא"³⁹³; אבל אתה הרי יודע "מאי עבדת באורתא"!

אתה חושב שגם השני (שאליו אתה אומר מוסר) התנהג כך. אומרים לך – שאינך מגיע קרוב לדרגתו של הלה, והראי' – אם הלה הי' אוחז בדרגא שלך, הוא הי' מונח בדברים שבהם אתה מונח ("וואָלט ער דאָך געלעגן אין די זאַכן וואָס דו ליגסט")³⁹⁴! אתה מונח ב"תוכניות" ("פּראָגראַמען") וכסף וכיו"ב, משא"כ הלה.

אלא שאתה חושב שהשני אינו יודע "מאי עבדת באורתא" – אבל כלפי שמיא גליא! ולא עוד, אלא שבכך שהינך תולה את מעשיך על אותו גדול בישראל – אתה "סוחב" איתך ("שלעפסטו אַריין") את הגדול בישראל!

ואע"פ שכבר דובר כמה פעמים³⁹⁵ ש"לא מהם ולא מהמונים"³⁹⁶, ואין צורך להתעסק איתם כי "כל שכן דפקר טפיי"³⁹⁷, ומדוע מדברים על זה? – כי יש סתם יהודים תמימים שכאשר הם שומעים שיהודי עם זקן אומר דברי מוסר לשני יש בזה איזה משמעות, ולכן מבהירים את מה שדובר לעיל.

ל"עלי" שכזו! אם הם יהיו בדרגא שלך – הרי הם יהיו מונחים היכן שאתה מונח ("וועלן זיי דאָך ליגן אָט דאָרטן וואו דו ליגסט")!...

(395) שיחת ש"פ יתרו (לעיל ח"ב ע' 000). וש"נ.

(396) ל' הכתוב – יחזקאל ז', יא.

(397) סנהדרין לח, ב.

(391) משלי יח, כג.

(392) ל' חז"ל – ע"ז בסופה.

(393) ראה עירובין סה, א. רמב"ם הל' ת"ת פ"ג הי"ג.

הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד ה"ח.

(394) בהנחה אחרת: אתה הוא זה שאומר דברי מוסר

כדי שהשומעים "יתעלו"... לדרגא שקך? ! אוי ואבוי

עז. מזה יש גם הוראה בדקות יותר לכאו"א, כולל ובמיוחד בהתעסקות במבצעים: אהבת ישראל ועד אחדות ישראל, חינוך עצמו והזולת, תורה, תפילין, מזוזה, צדקה, בית מלא ספרים – יבנה וחכמי, נרות שבת קודש ויו"ט, כשרות האכילה ושתי', טהרת המשפחה, אות בספר תורה כללי, ולימוד שיעור ברמב"ם: כאשר יוצאים לפעול במבצע תפילין (לדוגמא) – לפעמים יתכן שלא יפעלו על השני.

והסיבה לזה היא, כי הלה מרגיש שמי שמדבר איתו אינו חושב אודות לעזור לו, אלא הוא חושב כיצד ביכלתו להתנשא על אחרים, הוא הולך לדבר עם אחרים בכדי שיהיו אנשים שיעשו כרצונו ("ווי ביי אים קומט אויס").

גם במקרה כזה – פועלים ברוב הפעמים על השני, כי הולכים בשליחותו של הרבי ו"שלוחו של אדם כמותו"³⁹⁸ (מבלי הבט מה הן כוונותיו האישיות); אבל לפעמים מציאותו כל כך חזקה בגלוי, שזה מכסה על מציאות המשלח, ואז יתכן שלא יפעל על השני, כי הלה מרגיש שמה שמדברים איתו אודות הנחת תפילין וכיו"ב אינו מפני שחושבים לטובתו אלא עבור פני'.

כיצד הלה מרגיש זאת? כאשר הוא רואה שאע"פ שהיהודי (המדבר איתו אודות הנחת תפילין) מניח תפילין, חסרה אצלו הכוונה דשעבוד הלב והמוח – שזהו חלק מקיום המצוה (כפי שמביא אדמו"ר הזקן³⁹⁹ מהב"ח⁴⁰⁰).

במילים אחרות: כשחסר בעבודה וכוונה של מי שהולך לדבר ולפעול על אחרים – זה מזיק גם בפעולה על הזולת, כפי שלומדים זאת מסיפור הזהר, שבכדי לתקן את השני צריך לעמוד בעצמו בדרגא נעלית יותר ואז מרגיש באמת כיצד אצל השני יש חסרון ורוצה לעזור לו לתקן זאת, אבל אם נמצא בעצמו בדרגא נמוכה, זה מזיק לפעולה על השני, כי הלה רואה שלא רוצים לעזור לו אלא רוצים לחוות לו דעה וכיו"ב.

אמנם לאידך גיסא צריכים לדעת ש"המעשה הוא העיקר" ולא כוונת המצוה⁴⁰¹, ובלשון חז"ל⁴⁰² "כל אחד ואחד מישראל חייב לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי אברהם יצחק ויעקב"; בנוגע לכוונות – יש חילוקי דרגות, אבל בנוגע למעשה בפועל – יכול לומר "מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי אברהם יצחק ויעקב"!

ואחד מההסברים בזה הנותנים להבין זאת בהבנה והשגה (כיצד כל אדם יכול להגיע ל"מעשי ידי אבותי") – כי בכל אחד מישראל יש את המשה רבינו שבו שמצד זה "יראה מילתא זוטרתא"⁴⁰³.

(401) ראה תניא רפ"ג.

(402) תדבא"ר פכ"ה.

(403) ברכות לג, ב. וראה תניא רפמ"ב.

(398) ברכות לד, ב (במשנה). וש"נ.

(399) שו"ע אדה"ז או"ח סכ"ה סי"א.

(400) ס"ח ד"ה ויכוין.

עח. על המדובר לעיל (סס"ט-ע) בדיוק לשון הרמב"ם "כל המעלה על דעתו שיש שם אלוהא אחר חוץ מזה" שסברא זו באה מצד עלי' בידיעת אלקות (ע"פ טעות הסוברים כן), שמצד גדלות וכבוד ה' העולם הוא השפה עבורו ולכן "עזב ה' את הארץ" בידי כוכבים ומזלות, ועד"ז בלשון אדמו"ר הזקן "וכי תעלה על דעתך שיש אלקים נשרה במים מתחת לארץ" שזה בא מצד עלי' עוד יותר נעלית בדעת, שמצד גדלות ה' אין חילוק בין צבא השמים לצבא הארץ ולכן ברא אלוהא מתחת לארץ –

יכולים לשאול "קלאץ קשיא":

מדוע באמת לא לומדים כמו הסברא (הבאה מצד עלי' בידיעת אלקות לדעת הטועים) שמצד גדלות ה' הוא ברא "אלוהא אחר חוץ מזה" המנהיג את העולם?!

התורה אמנם אומרת שאסור בתכלית לומר כן, זהו עבודה זרה – אבל לא מוכרח לומר שזהו חוקה בלי הסברה, אלא את זה גופא צריכים להבין בהבנה והשגה [כמ"ש הרמב"ם⁴⁰⁴ אפילו בנוגע לחוקי התורה "ראוי להתבונן בהן וכל מה שאתה יכול ליתן לו טעם תן לו טעם"] מדוע אין לומר שמכיון שהקב"ה הוא שלא בערך נעלה יותר מהעולם הוא ברא ממוציע המנהיג את העולם – הרי זו סברא בשכל, ואדרבה – סברא מצד גדלות ה', ומדוע אין לומר כן?

עט. והביאור בזה:

מכיון שהקב"ה – "אמיתת המצאור"⁴⁰⁵ – הוא מופשט ומושלל לגמרי מגדר המציאות דנמצאים, הוא "מצוי לא במציאות"⁴⁰⁶, שום נמצא אינו יכול לדעת ולהבין מצד שכלו המוגבל את מציאותו של הקב"ה, ובמילא שכל מצד עצמו אינו יכול לדעת את האופן שבו הקב"ה ברא את העולם.

כלומר, שבכדי לדעת כיצד הקב"ה ברא את העולם לא שייך לומר שזה בא ע"י דעת "מעלה על הדעת" (או "תעלה על דעתך"), עלי' בדעת – כי שום דעת ושום עלי' בדעת מצד עצמה אינה יכולה לדעת כיצד הקב"ה באמת ברא את העולם.

מצד השכל והדעת מצד עצמו אפשר לומר בזה ריבוי אופנים: יכול להיות שמצד זה שהקב"ה הוא למעלה לגמרי מהעולם הוא ברא "אלוהא אחד חוץ מזה", ממוצע שינהיג את העולם, ובזה גופא יכולה להיות סברא שהממוצע הוא צבא השמים, ולאידך יש סברא (מצד עלי' נעלית יותר בדעת) שמכיון שלגבי הקב"ה שמים וארץ שוים – הוא עשה שה"אלוהא" הוא "נשרה במים מתחת לארץ", כי אדרבה – אלקות שורה דוקא ב"דכא ושפל רוח"⁴⁰⁷, או שיכול להיות שהקב"ה עשה לא כך ולא כך אלא באופן שלישי וכו'.

(404) ל' הרמב"ם מו"נ ח"א פנ"ז. וראה "הדרן" על הרמב"ם תשל"ה (לקו"ש ח"מ כרך א ע' 38) הערה 30.
(407) ישע"י נז, טו.

(404) סוף הל' תמורה.
(405) ל' הרמב"ם ריש הל' יסוה"ת.

ובמילא אי אפשר לשאול שאלה מסברא הנופלת בדעת האדם או מצד עלי' בדעת האדם מדוע אין לומר שהקב"ה ברא את העולם באופן מסויים, לדוגמא – שמצד גדלות ה' "עזב ה' את הארץ" ביד ממוצע – כי דעת האדם אינה יכולה לדעת כיצד הקב"ה ברא את העולם.

הדרך היחידה כיצד יודעים זאת היא עי"ז שהקב"ה עצמו גילה בתורתו את האופן כיצד ברא את העולם: כתוב בתורה – שהקב"ה עצמו ברא את העולם ("בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ"⁴⁰⁸), והוא עצמו מנהיגו, לא ע"י ממוצעים ח"ו.

וזה אינו באופן ד"חוקה" שאין לה הסברה כיצד אפשר לומר שהקב"ה שהוא שלא בערך למעלה מהעולם השפיל את עצמו לברוא את העולם (הטעם לסברא ש"עזב ה' את הארץ" ביד ממוצע) – אלא התורה עצמה נתנה הסברה לזה:

"הקב"ה כשם שיש לו כח בבלתי בעל גבול כך יש לו כח בגבול שאם לא אתה מחסר שלימותו"⁴⁰⁹, היינו שמצד השלימות של הקב"ה יש לו עצמו גם את כח הגבול; ובכח הגבול שלו ברא הקב"ה את העולם.

ובלשון הרמב"ם⁴⁰⁵: "יש שם מצוי ראשון והוא ממציא כל נמצא", כלומר: הקב"ה עצמו השפיל וצמצם את עצמו כביכול להיות בבחי' "מצוי ראשון" (כח הגבול), היינו מצוי כזה שיש לו יחס ודמיון (כביכול) למציאות הנמצאים שנמצאו ממנו, ומצד בחינה זו ("ד"מצוי ראשון") "הוא ממציא כל נמצא". ולאידך גיסא אומר הרמב"ם – "כל הנמצאים . . לא נמצאו אלא מאמיתת המצאו", ש"אמיתת המצאו" הוא כפי שהקב"ה הוא מצד עצמו, למעלה לגמרי מלהיות לו איזה יחס וערך לנמצאים.

כלומר, שהקב"ה עצמו, "אמיתת המצאו" (כפי שהוא שלא בערך לכל מציאות הנמצאים), צמצם את עצמו (כביכול) להיות "מצוי ראשון" ועי"ז לברוא את העולם, ואפילו כפי שעומד בתור "מצוי ראשון" הוא "אמיתת המצאו", שהוא "מצוי ולא במציאות" של נמצאים. ובלשון הנ"ל – לו עצמו (מצד שלימותו) יש כח הגבול שאיתו בורא את העולם.

ועפ"ז יש הסברה בשכל כיצד מבלי הבט על זה שהקב"ה הוא שלא בערך למעלה מהעולם, הוא עצמו ברא את העולם ומנהיגו (ואין זקוקים להסברה שהוא ברא ממוצע שהוא בערך לעולם) – כי להקב"ה עצמו "אמיתת המצאו" כפי שהוא שלא בערך לעולם יש את כח הגבול, הוא עצמו הוא ה"מצוי ראשון" הבורא את העולם, ובמילא אין צורך ללכת לחפש ממוצעים.

וכאמור לעיל, כאן לא מתאים כלל שום חקירות בדעת האדם ועלי' בדעת האם הקב"ה ברא את העולם באופן אחד או באופן שני, כי דעת האדם אינה יכולה לדעת כיצד

(409) עבודת הקודש חלק (א) היחוד פ"ח.

(408) בראשית א, א.

הקב"ה עשה בפועל; עבור זה זקוקים לתורה, והתורה אומרת שהקב"ה עצמו ("אמיתת המצאו") ברא את העולם, ונוסף לזה – עם ההסברה שהוא ברא זאת עם כח הגבול שלו, עי"ז שצמצם את עצמו לבחי' "מצוי ראשון",

ובמילא אין זקוקים לממוצעים בכדי להסביר כיצד היתה בריאת העולם, שהרי הקב"ה הוא שלא בערך לעולם – כי יש את ההסברה בתורה עצמה (שעי"ז מרוויחים את שני הענינים: שהתהוות הנבראים אינה שינוי והשפלה, וש"אין עוד מלבדו"⁴¹⁰). צריכים רק את האמונה בזה ש"כל הנמצאים . . לא נמצאו אלא מאמיתת המצאו", ואז אין צורך לחפש ולהגיע לממוצעים.

ועפ"ז יובן גם דיוק לשון הכתוב (המובא בשער היחוד והאמונה בתחילתו) "וידעת . . כי הוי' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת גו'":

"וידעת" – הוא ציווי התורה, שכן מצד השכל אין להכריח זאת, מכיון שיש גם סברא באופן אחר, כנ"ל. אמנם, הציווי הוא – "וידעת", כי ענין זה (אחרי שהתורה הודיעה לנו זאת) הוא ענין שבידיעה ושכל, כנ"ל.

וממשיך בכתוב "בשמים ממעל ועל הארץ מתחת": אחרי שהקב"ה עצמו ("אמיתת המצאו") צמצם את עצמו (כביכול) לבחי' "מצוי ראשון", הוא ברא את העולם באופן שיש שם התחלקות דמעלה ומטה, שמים וארץ, ו"ה' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד", אבל ביחד עם זה ישנו החילוק בין שמים וארץ, ובפסוק בא קודם שמים ואח"כ ארץ ("בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ"), שמזה מובן שלשמים יש קדימה במעלה לגבי ארץ, כי רק בנוגע ל"אנכי" ו"לא יהי' לך" כתוב ש"בדיבור אחד נאמרו"⁴¹¹, שמזה מובן שבנוגע לשאר פסוקי התורה יש סדר דקדימה ואיחור, והסדר מורה שמה שנאמר קודם יש לו קדימה במעלה,

[ע"ד המדובר כמה פעמים⁴¹² בנוגע לפרש"י, שכאשר אומר שני פירושים בענין, יש קדימה לפירוש הראשון לגבי הפירוש השני – כי אע"פ שאינו יכול לומר את שני הפירושים בבת אחת ואחד צריך לבוא קודם ואחד אח"כ, הרי כשרוצה להדגיש ששני הפירושים שקולים, הוא מקדים קודם שבענין זה יש שני פירושים, שמזה מובן שבמקום שבו אינו מקדים זאת יש מעלה לפירוש הראשון. ובאמת יתירה מזה: אפילו כשהוא כן מקדים שיש שני פירושים, גם אז יש לפירוש הראשון מעלה, כי בפועל העמיד פירוש זה (ולא את הפירוש השני) בתור הפירוש הראשון].

פ. ו"המעשה הוא העיקר":

(412) ראה לקר"ש חט"ז ע' 394 ואילך.

(410) ל' הכתוב – ואתחנן ד, לה.

(411) זח"ב פה, ב. פנים יפות יתרו כ, ב.

בעמדנו בערב פסח שני, ישנה ההוראה שאין דבר אבוד ואת כל הענינים אפשר לתקן ולהשלים.

ולכן, אם יש ענינים בעבודת האדם בעצמו או עם הזולת שלא עשו או לא עשו בשלימות ("וואס מ'האט ניט געטאן אדער ניט דערטאן"), אפילו אם זהו רק ענין אחד שלא עשו בשלימות, צריכים וישנו הכח להשלים זאת.

מישהו יכול לחשוב, מה הוא כבר יפעל עם פעולה אחת, ועאכו"כ עם דיבור אחד – אם הוא ידבר דיבור אחד עם יהודי שיקיים מצוה או לא.

ועל זה ישנו הלימוד מתפארת שבתפארת (ב' אייר, יום ההולדת של אדמו"ר מהר"ש): תפארת הוא אמצע הספירות, ותפארת שבתפארת הוא האמצע שבאמצע. שאחד מהענינים בזה בעבודת האדם הוא – כפסק דין הרמב"ם⁴¹³, ש"לעולם יראה אדם עצמו שקול וכל העולם שקול, עשה מצוה אחת (כולל – דיבור אחד) הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה", היינו שאדם צריך להסתכל על עצמו ועל העולם כיצד הוא "תפארת שבתפארת", אמצע שבאמצע, וע"י פעולה אחת, דיבור אחד או מחשבה אחת – מכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות ומביא לו ולהם תשועה והצלה!

ועד שמביא ע"ז את התשועה והצלה האמיתית, הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, במהרה בימינו ממש.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן לש"ץ שי' לנגן "יהי רצון . . שיבנה ביהמ"ק". אח"כ הזכיר אודות אמירת ברכה אחרונה.

ההתוועדות הסתיימה בשעה 6:20 לערך].

(413) הל' תשובה פ"ג ה"ד.

יומן חודש אייר תשמ"ז

במאור פנים למסור פרישת-שלום לאנשי קרית-שמונה וברכו בנסיעה טובה. (הרב הנ"ל חזר לארה"ק באותו יום). לתפילת ערבית הודלקו שני נרות שעווה גדולים שהונחו על תיבת הש"ץ בביהמ"ד למעלה [העומדים בחצר 770 יכלו לראות כי גם בחדרו הק' של אד"ש (סמוך לחלון, בצד ימין לעומד מבחוץ) הודלק נר נשמה (בכוס) לזכרון אחיו ז"ל]. לאחר התפלה אמר אד"ש שני קדישים.

למחרת, ביום ג' (י"ג אייר) כשהגיע אד"ש מביתו ויצא מהרכב, פנה בחיוך לצלם ר' לוי"צ פריידין (שהגיע בבוקר לקראת הפאראד של ל"ג בעומר) ואמר: "אלע גוטע זאכן קומען אומגעריכטערהייט". בסיום תפילת שחרית יצא אד"ש לאמירת חמשה קדישים. בערך ברבע לשמונה חזר אד"ש מהאהל (כמדומני שזו הפעם השלישית השנה שחוזר מהאהל קודם השקיעה. הפעם הראשונה היתה בי"ג ניסן כשיצא קודם השקיעה לשאיבת מים-שלנו עבור המצות שנאפו בערב פסח. הפעם השניה היתה לאחר פסח) ויצא מיד לתפלת מנחה כשלפניה אמר קדיש דרבנן ובסיומה שני קדישים נוספים. (בחזרת הש"ץ אמר את פרקי המשניות ועל הסידור היה מונח "צעטיל" בכי"ק) היות והיה די מוקדם לא התפללו מנחה-מערב ביחד. אחרי שמונה וחצי יצא לתפלת ערבית ודקה לפני התפלה יצא הרב גרונר מחדרו של אד"ש והודיע שאחרי התפלה תתקיים התוועדות! -

השבויע', פרשת אמור, נסע כ"ק אדמו"ר שליט"א לאהל ארבע פעמים. ביום ראשון י"א אייר (כדרכו בזמן האחרון ליסע בכל יום א' וה'), ביום שלישי י"ג אייר (הוא יום היארצייט לאחיו הו"ח ר' ישראל אריה ליב ע"ה), ביום רביעי - פסח שני וביום חמישי - ט"ו בחודש. (ביום שני השבויע היתה "תענית שני בתרא" מתעניות בה"ב, והיו שהעירו שנמצא ובשבויע זה התענה אד"ש כל השבויע - ע"פ המנהג שאין אוכלים קודם הנסיעה לאהל).

כשיצא אד"ש לנסוע לאהל ביום א' המתין ליד הרכב מר יוסף וענונו, יו"ר המועצה העירונית בקרית-מלאכי. אד"ש לחץ את ידו (כשהוא כבר יושב ברכב), ברכו וביקשו למסור דרישת שלום לתושבים שם.

בתפלת מנחה ביום שני (י"ב אייר) השתתף במנין אד"ש גם חה"כ הרב חיים דרוקמן (הנ"ל הגיע כשהוא לבוש בלבוש רבני). כשיצא אד"ש מהתפילה הסתובב ופנה אל הרב יחיאל בוחבוט, רבה הספרדי של קרית שמונה (הוא זכה בגורל שנערך ע"י ועד רבני ליובאוויטש בארה"ק וזכה לקירובים גדולים מכ"ק אדמו"ר שליט"א במשך זמן שהותו כאן) שהמתין ליד געה"ת. אד"ש ביקשו

1) יומן זה נדפס בעיתון "קראון הייטס" שהופיע בערב חג השבועות תשמ"ז, ובפתח היומן נכתב: אי אפשר לעתון כ"קראון-הייטס" בלא שיעביר דיווח מלא לתושבי על הנעשה ב-770 - לב השכונה - בד' אמותיו של כ"ק אדמו"ר שליט"א. אי לזאת החלטנו להביא לפניכם קטעי יומן מיומנו של אחד התמימים (כמובן שבניפוי ובעריכת הדברים שאינם ראויים לפירסום וכדומה). תודת המערכת נתונה לו.

בשבת, ערב ל"ג בעומר, התקיימה התוועדות כ"ק אדמו"ר שליט"א. (תוכן ההתוועדות ראה ב"הנחה"). למחרת התקיים הפאראד הגדול בחזית 770, כרגיל בכל שנה בה חל ל"ג בעומר ביום א'. אד"ש הגיע מביתו בזמן הרגיל כשליד הנהג יושב גם שוטר. בשעה אחת-עשרה וחצי ניגנה התזמורת את ה"אני מאמין" ואד"ש יצא את חדרו הק' (דרך הכבש המיוחד שהולך עד לבימה המיוחדת שהוקמה בפתח החצר).

על דוכן מיוחד בסמוך לבימת אד"ש עמדו הילדים שהוזמנו לומר את י"ב הפסוקים ואד"ש היסב אליהם את ראשו כשעל פניו הבעת קורת-רוח. לאחר מכן פתח אד"ש בשיחה לילדים. השיחה ארכה ארבעים דקות, כשהיא מחולקת לשלושה חלקים (של עשר דקות, עשרים דקות, ושוב עשר), כשביניהם מתרגם לאנגלית הרב י. העכט. בסיום התרגום סימן בידו לרב העכט כאומר "נו..." והתהלוכה (המשאיות והצועדים) החלה עוברת בסך לפני בימתו של אד"ש שבמשך כל הזמן נופף והצדיע חליפות לצועדים. השמש היתה חזקה ופניו הק' שהאדימו לא פסקו מלחייך במשך כל זמן הצעדה (אד"ש הי' לבוש סירטוק משי וכידוע זהו היום היחיד בשנה שיוצא החוצה בסירטוק משי ללא מעיל החורף). ראשונים בין 12 המשאיות המקושטות היו ילדים בני שלוש שהיום, ל"ג בעומר, עושים להם את ה"אָפּשערעניש". הילדים ניצבו עם הוריהם על משאית שעליה דגם מציון הרשב"י במירון והאבות אחזו בידיהם מספרים. אד"ש מחא כפים בעוברם ו"גזר" את שערותיהם של הילדים ע"י

אין לתאר את השמחה שפרצה באותם רגעים. בביהמ"ד למטה נעשו מיד כל ההכנות הדרושות ובחדר השידורים הועברה הידיעה לכל ריכוזי אנ"ש. בשעה תשע ירד אד"ש להתוועדות. במשך הזמן הספיק הקהל שהתאסף למלא את ביהכנ"ס וההתוועדות ארכה שעה וחצי. (תוכן ההתוועדות ראה ב"הנחה").

בסיום ציווה אד"ש לנגן ניגונים הקשורים לפסח ולל"ג בעומר. ניגנו את "והיא שעמדה" ואח"כ התחיל אד"ש בניגון "על אחת כמה וכמה". בקשר לל"ג בעומר ניגנו את "הנה מה טוב", ובכל העת עודד אד"ש בחוזק את השירה. ההתוועדות הסתיימה בחלוקת שטרות דולרים לצדקה.

השבוע עבדו במרץ על קישוט הבנין הסמוך ל-770 וההכנות לפאראד בעיצומן.

בליל ה' כבר יצא לאור הליקוט השבועי מכ"ק אדמו"ר שליט"א שהפעם כלל בתוכו שני ליקוטים: "אמור" (משיחות חג השבועות תשי"א, תשי"ד) ו"ל"ג בעומר" (משיחת ש"פ בחוקותי תשד"מ).

ביציאתו לאהל ביום ה' המתין בסמוך לרכב הרב יוסף בר-שלום, רבה הספרדי של בת-ים. לאחר שכבר התיישב אד"ש ברכב הציג לפניו הצלם פריידין שעמד בסמוך את הרב הנ"ל. אד"ש קם ממקום מושבו, לחץ את ידו וברכו.

ביום שישי יצאה תשובת אד"ש במענה על ההכנות לפאראד, וז"ל: "אזכיר עה"צ - שיהיה להצלחה למעלה מן המשווער וביותר מן היותר".

לעבוד... התהלכה גמרה לעבור לערך בשעה שתיים ורבע. הרב העכט הודה למארגנים ולעוזרים ואד"ש הוסיף באנגלית: "ובמיוחד לילדים", ואחר הוסיף: "בני אברהם יצחק ויעקב ובנות שרה רבקה רחל ולאה". אח"כ התחיל לנגן "כי בשמחה תצאו" והחל מוחא כפים נמרצות. כך עמד רגעים אחדים ואחר הסתובב וחזר לחדרו. השיחה אותה אמר לילדים הוגהה ע"י אד"ש באידיש עבור ה"אלגעמיינער זשורנאל".

אחר הצהרים נסע אד"ש לאהל כשבדרכו עבר הרכב ב"עיר הילדים" שברחוב אמפייר, ואד"ש נופף מתוכו לשלום לילדים שצבאו מסביב. (קודם לכן ביקרה במקום גם הרעבעצין שתליט"א). לאחר תפלות מנחה ומעריב אמר אד"ש שהיות ולא חילק צדקה בבוקר והלילה הולך אחר היום לכן יחלק כעת צדקה למעונינים. ואכן, במשך שעה ארוכה ניצב אד"ש בפתח געה"ת וחילק שטרות דולרים לגברים ולנשים (כבכל בוקר יום א').

ביום שלישי (כ' אייר) נכנס הרב העכט ליחידות בת עשרים דקות בחדרו של אד"ש. השמועה אומרת כי אד"ש אמר לו שמאד נהנה מהפאראד וגם כאשר כתב ביום ו' האחרון את התשובה לפאראד לא שיער שתהי' כזו הצלחה. דובר גם על "עיר הילדים" ברחוב אמפייר והרב העכט סיפר לאד"ש כי כשעבר שם אד"ש ביום א' ועצרו את כל מתקני השעשועים "נשאר" אחד הילדים במקום גבוה, רעד מפחד וצעק "שמע ישראל"... אד"ש אמר כי הוא מכיר את הילד, יודע שהוא "פחדן" ואעפ"כ - רק בשביל זה היה כדאי הכל... בסיום הורה

שהוא מסמן לכל אחד מהם באצבעות ידיו כגוזר במספריים... באמצע התהלכה הראה הריל"ג לאד"ש שבשמי ניו-יורק נכתבה (ע"י עשן מטוסים) הכתובת: "...מצדיעים לרבי מליובאוויטש ואד"ש הרים את ראשו כשהוא פונה לצדדים וקרא את הכתובת מתחילתה ועד סופה. אל המשאית של תלמידי "אהלי תורה" שבקצה האחרון שלה נבנה דגם מדויק של 770 שלפתחו נכנסים "ספרי קודש" (שחברו לסרט נע ונכנסו פנימה אחד אחר השני) הביט אד"ש לרגע קט ומיד מבלי להתעכב על המוצג היסב את ראשו ונופף בשלום לצועדים הבאים. לעומת זאת, כאשר עברה המשאית של "תות"ל מאריסטון" עליה נבנתה ברוב פאר והדר ובדייקנות "עיר ליובאוויטש דירושלים" - התבונן בה אד"ש בארוכה, החל מוחא כפים בתנועות נמרצות ובחיוך סימן לפרו' ר' ירמיהו ברנובר (שעמד למרגלות הבימה) להצטרף אליה ולראות - כיצד בונים עיר... תשב"ר מתלמידי מוסדות ליובאוויטש המקומיים עברו לפני אד"ש כשהם צועקים בכל גרון: "דידן נצח"! שנכתב בגדול (על רקע כתבי הקודש) בשלטים מיוחדים שנשאו בידיהם. אד"ש חיך אליהם מאד והצדיע לכל אחד. כשעברה המשאית של חמ"ה (ליהודי רוסיה) לא הצליחו הילדים שעליה להפעיל את הרמקול שהיה אמור להשמיע שידור רדיו יהודי מבריה"מ. המשאית התעכבה מול הבימה ואד"ש הורה לר"י דוכמן (שעמד על הדוכן ממנו קראו הילדים את הפסוקים) להכריז במקומם... הנ"ל התבלבל ואד"ש סימן תנועת ביטול ופתח בשיר: "ניעט ניעט ניקאווא..." רק כשעברה המשאית החל הרמקול

לו אד"ש להוציא "אלבום" מיוחד על הפאראד וכן לעסוק בהכנות המתאימות לקראת חג השבועות.

ביום רביעי (כ"א אייר) החלו ללמוד הלכות שחיטה במסגרת לימוד הרמב"ם היומי ובחצר האחורית של 770 הצטופפו הת' סביב א' השובי"ם מתושבי השכונה שהסביר את עיקרי הדינים תוך כדי הדגמה על כבש שנשחט במיוחד למטרה זו.

ביום חמישי (כ"ב אייר) נסע אד"ש לאוהל. השמועה אומרת כי אמש, ביום רביעי, יצאה מאד"ש הוראה להנהלת קה"ת להוציא לאור את הסידור "תורה אור". היום יצא הליקוט השבועי לפרשת בהו"ב (משיחת ש"פ בהר תשמ"ו).

השבת, שבת מברכים, יצא אד"ש מבנין הספריה רק בשעה 8:30 ומיד ירד לאמירת התהלים. בסיום התהלים אחז במזמור קכ"ט (בדרך כלל אוחז במזמורים ק-קט"ו). (תוכן מההתוועדות ראה ב"הנחה").

חלוקת הדולרים ביום א' (כ"ה אייר) ארכה זמן רב שכן בימים אלו נערכת כאן הפגישה של ארגון נשי חב"ד ותור הנשים היה ארוך במיוחד. הרב יוסף בא-גד מנהל ישיבת "נחלים" בארה"ק הוצג ע"י הריל"ג בפני אד"ש ואד"ש ברכו שהנחלים יפרצו... ובפרט שהוא המרא דאתרא שם... הנ"ל הציג לפני אד"ש את ספרו בצירוף אוגדן של חוברות והסביר שאלו ספרים שחיבר בדבר שיטת לימוד שנועדה למשוך ולעניין את בני הישיבות.

אד"ש שאלו: "האם יש לך עותק גם בשבילי?" הנ"ל השיב כמובן בחיוב ונתן לאד"ש את הספר ואד"ש אמר: "זה יכול להוסיף תועלת..." הנ"ל ביקש את אד"ש לתת הסכמה על הספר ואד"ש ענה לו: "בליובאוויטש נהגו שלא לתת הסכמות כדי שלא לבייש את מי שאין לו". הנ"ל הוסיף וביקש: "אולי בכ"ז, אם יש אפשרות?" ואד"ש חזר וענה: "ומה בדבר שלא לבייש את מי שאין לו, אינני מתכוון ח"ו עליך (- אלא על הענין -)". הנ"ל ביקש שלפחות יאמר אד"ש "אָ גוט וואָרט" על הספר ואד"ש ברכו: "אברךך שלא תהיה עשיר השמח בחלקו, אלא מי שיש לו מנה רוצה מאתיים ומי שיש לו מאתיים אין הפירוש שרוצה ג' מאות אלא פי שניים!". הנ"ל אמר: "ודאי, יש לי 900 בחורים בישיבה ואלפי בוגרים, גם כאן יש בוגרים (וכאן הצביע על אחד מהם שעמד לידו) ובכ"ז תמיד אינני שמח בחלקי...". אמר לו אד"ש: "א"כ, פעלת עלי ההיפך (- שאהיה שמח -)".

בשעה שבע ירד אד"ש לשיחה בת שעה שיחודה לנשי חב"ד שאכלסו את ביהכנ"ס למטה וגם את עזרת הנשים. השיחה הסתיימה בחלוקת שטרות דולרים לצדקה.

ביום שני (כ"ו אייר) נסע אד"ש לאהל. בערב התקיימה ב-770 התוועדות לרגל סיום ספר קדושה ברמב"ם.

ביום חמישי (כ"ט אייר) נסע אד"ש לאהל.

יומן ר' מאיר הארליג ע"ה – תשל"ח

בחדר שלו, ובשעה 7:00 הי' התוועדות. [שיחה] א' ענינים של ל"ג בעומר, ואחרי זה ענינים של רשב"י, ואחרי זה ענינים של כשרות, ואחרי זה ענינים של ארץ ישראל, ואחרי זה מאמר, ואחרי זה ענינים של מבצעים, ואחרי זה ציוה לנגן כמה ניגונים, וגמר בשעה 10:20, ואחרי זה הי' מעריב, ואחרי זה הלך לביתו בשעה 10:45.

• יום שישי, י"ט אייר •

כ"ק אד"ש בא ל-770 בשעה 10:10, ואחרי זה הי' הרופא ווייס אצל אד"ש, ואחרי זה הי' הסדר כמו בכל ערב שבת, ואחרי זה הי' קבלת שבת כמו בכל שבת, ואחרי זה הלך לביתו בשעה 9:40.

• יום שבת קודש פ' בהר, כ' אייר •

כ"ק אד"ש בא ל-770 בשעה 9:45, ואחרי זה בא לקריאת התורה, ואחרי זה גם מוסף, ואחרי זה הי' בחדר שלו, ובשעה 3:10 הלך לביתו, ושב בשעה 7:30, ואחרי זה הי' מנחה, ואחרי זה גם מעריב, ואחרי זה הלך לביתו בשעה 9:45.

• יום ראשון, כ"א אייר •

כ"ק אד"ש בא ל-770 בשעה 10:30, ואחרי זה הי' מנחה כמו בכל יום, ואחרי זה הלך לביתו בשעה 6:10, ואחרי זה הי' מעריב כמו בכל יום, ואחרי זה הלך לביתו בשעה 11:00.

• יום שני, ט"ו אייר – בה"ב •

כ"ק אד"ש בא ל-770 בשעה 10:00, ואחרי זה הי' קריאת התורה כמו בכל יום ואחרי זה הי' מנחה כמו בכל יום וגם מעריב אצל החדר שלו בשעה 8:45, ואחרי זה הלך לביתו בשעה 9:20.

• יום שלישי, ט"ז אייר •

כ"ק אד"ש בא ל-770 בשעה 10:10, ואחרי זה הי' הסדר כרגיל, ואחרי זה הי' מנחה כמו בכל יום, ואחרי זה אמר לקרוא לקלמן כהנא [ודיבר איתו] מ-3:30 [עד] 4:20, ואחרי זה הלך לביתו ושב בשעה 7:10, ואחרי זה הי' מעריב, ואחרי זה דיבר עם ברנווער, ואחרי זה הלך לביתו בדשעה 11:15.

• יום רביעי, י"ז אייר •

כ"ק אד"ש בא ל-770 בשעה 10:15, ואחרי זה הי' גם מנחה כמו בכל יום, ואחרי זה הלך לביתו ושב בשעה 7:10, ואחרי זה הי' מעריב, ואחרי זה הי' [?] של [?], ואחרי זה הלך לביתו בשעה 11:20.

• יום חמישי, ח"י אייר –

ל"ג בעומר

כ"ק אד"ש בא ל-770 בשעה 10:10, ואחרי זה הי' קריאת התורה עם ס"ת של משיח, ואחרי זה לא הלך לאהל, ואחרי זה הי' מנחה כמו בכל יום, ואחרי זה הי'

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

לזכות משפחות

שי וברק מיארה, יעקב ואסתר בן איון,
אלירן וכן חני זכריה, אושרי ורותם מלכה
שיחיו

להצלחה רבה ומופלגה
ושיזכו להפיץ את בשורת הגאולה והגואל
מתוך בריאות נכונה ועשירות מופלגה
בטוב הנראה והנגלה
לנח"ר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

לז"נ

הרה"ח התמים ר' אלימלך ע"ה
בהרה"ח ר' שמואל חיים ע"ה
קובלקין

הי' מקושר בלב ונפש
לכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א
נלב"ע ט"ז אייר ה'תשס"ד
ו"הקיצו ורננו שוכני עפר" והוא בתוכם,
בהתגלות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א
תיכף ומיד ממש

לז"נ

הרבנית שיינא ע"ה
בת הרה"ח הרה"ח ר' יהודה ע"ה
שניאורסאהן
לרגל היאָרצייט, י"ד אייר – פסח שני
ו"הקיצו ורננו שוכני עפר" והיא בתוכם,
בהתגלות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א
תיכף ומיד ממש

לז"נ

הרה"ג הרה"ח וכו' הרב מיכאל עקיבא גרשון ע"ה
בן הרה"ח רפאל מנחם נחום ע"ה
וגנר

ראש ישיבת ליובאוויטש טורונטו, קנדה
לרגל היאָרצייט השני
נלב"ע בדמי ימיו ביום שני, י"ז אייר ה'תשפ"ג –
שנת "הקהל"
ו"הקיצו ורננו שוכני עפר" והוא בתוכם,
בהתגלות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א
תיכף ומיד ממש
נתרם ע"י א' מתלמידיו שי

לז"נ

הרה"ח הרופא יעקב ליבר (לארי) ע"ה
בן הרב גמליאל לייב ע"ה
רזניק

זכה לשמש בתור רופאו הפרטי של
כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א
שהרעיף עליו קירובים מיוחדים
נלב"ע ט"ו אייר ה'תשס"ד
ומ"כ בביה"ח מונטיפיורי, ניו יורק
ו"הקיצו ורננו שוכני עפר" והוא בתוכם,
בהתגלות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א
תיכף ומיד ממש

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

לז"נ

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצרכי ציבור באמונה

הרה"ת ר' שרגא פייוויש ע"ה

בן הרב ר' מנחם ע"ה

הרצוג

שימש שנים רבות כגבאי בית הכנסת בית ליובאוויטש לונדון

נלב"ע י"ט אייר ה'תשפ"ב

ת.נ.צ.ב.ה.

ו"הקיצו ורננו שוכני עפר" והוא בתוכם,

בהתגלות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

תיכף ומיד ממש

נתרם ע"י בנו יבלח"ט ר' יעקב צבי שי' הרצוג

*

לז"נ

הו"ח אי"א נו"נ התמים ר' צבי הכהן ע"ה

ב"ר חיים ישעי' הכהן ע"ה

פעפער

מראשוני התלמידים בישיבת תומכי תמימים בארה"ב

זכה להיות מראשוני השלוחים של רבותינו נשיאנו

כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ ויבלח"ט"א כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

לשמש כמלמד בישיבת אחי תמימים

שימש כשו"ב וסופר סתם, וכגבאי ראשי במרכז ליובאוויטש בפיטסבורג

אוהב שלום ורודף שלום ומקבל כל אדם בסבר פנים יפות ומברך את עמו ישראל באהבה

נלב"ע מוצש"ק אמור אל הכהנים, אור לכו אייר שנת ה'תשפ"א

וזוגתו מרת רבקה הינדא בת ר' זאב צבי ע"ה

נלב"ע ערב ש"ק כ"א אייר ה'תשס"ט

ו"הקיצו ורננו שוכני עפר" והם בתוכם,

בהתגלות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

תיכף ומיד ממש

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

לז"נ

מרת **טויבא (טייבל)** ע"ה

בת הרה"ח ר' **יצחק דוד הלוי** ע"ה

ברוך

לרגל סיום ה"שלושים", כ"ב אייר ה'תשפ"ה

ו"הקיצו ורננו שוכני עפר" והיא בתוכם,

בהתגלות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

תיכף ומיד ממש

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

נתרם ע"י

הרה"ח ר' ירחמיאל שי

וזוגתו מרת רבקה לאה שתחי

יעקבסאן

שהשי"ת יברך אותו, אשתו ויוצאי חלציהם

מנחם מענדל ואשתו שרה עטא ובנותיהם מרים וחנה

חנה העניא ובעלה יעקב אליהו וילדיהם בצלאל יהודה, אריא אנדרוסיער

אסתר ברכה ובנה שמואל בצלאל לייטער

מושקא ובעלה נחום מאיר ובניהם שלמה ארי' ובצלאל אלכסנדר רייבין

פריידא מרים, אלישבע, שלמה שמואל ארי'

שיחיו

שימלא השי"ת משאלות לבבם לטובה ולברכה

ושירו רוב נחת חסידותי מכל יוצ"ח שיחיו

מתוך בריאות הנכונה והצלחה מרובה

ומתוך מנוחת הנפש ומנוחת הגוף

בטוב הנראה והנגלה

ולברכת הצלחה רבה ומופלגה בעסקיו

ופרנסה בכבוד ובהרחבה גדולה

ושיזכו להפיץ את בשורת הגאולה והגואל

מתוך בריאות נכונה ועשירות מופלגה

לנח"ר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

לזכרון

הווי"ח אי"א נו"מ ובעל מדות ישראל ארי' ליב

אחיו של הווי"ח אי"א נו"מ ובעל מדות דובער הי"ד

בניו של כ"ק הרה"ג והרה"ח ומקובל רב פעלים לתורה ולמצות

ורבים השיב מעון לוי יצחק

דור רביעי לכ"ק אדמו"ר הצמח צדק

נפטר י"ג אייר ה'תשי"ב

ת' נ' צ' ב' ה'

אחיו של – יבלח"ט – כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

הודעה ובקשה

בימים אלו שוקדים ב"מכון להפצת תורתו של משיח" להכין

לדפוס את חמשת הכרכים של דברי משיח תשמ"ז.

ובהזדמנות זו, הננו לפנות שוב לקהל אנ"ש והתמימים

שיחיו, בבקשה כפולה ומכופלת:

אנא, מי שיש תח"י הנחות, ר"ד מחלוקת הדולרים או יומני

בית חיינו וכיו"ב משנת תשמ"ז שטרם פורסמו, שלא ימנע בר,

ויואיל לשגר את זה למערכת בהקדם הכי האפשרי,

לתועלת עם ישראל הצמא לדבר ה'!

*

"ואשרי חלקם וגדול זכותם של כל אלו ושל יוצאי חלציהם שי'

שהתעסקו וממשיכים להתעסק בהדפסת הספרים,

ע"י סיוע בממונם, או טירחא בגופם וכיו"ב"

(תרגום מ"דבר מלכות" ש"פ חוקת תנש"א - מוגה)

לתרומות והקדשות פנו בהקדם:

טל"/וואצפ: 718-5603770 | אימייל: torasmoshiach@gmail.com

<https://bit.ly/torasmoshiach> | [https://cash.app/\\$torasmoshiach](https://cash.app/$torasmoshiach)

והעיקר - שנזכה לשמוע "דברי משיח" מפיו של משיח

צדקנו כ"ק אדמו"ר שליט"א תיכף ומיד ממש!

"המכון להפצת תורתו של משיח"

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

לזכות

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

מהרה יגלה אכ"ר

יה"ר שיראה רוב נחת מתלמידיו,

חסידיו ושלוחיו ומכלל ישראל

ותיכף ומי"ד ממ"ש נראה בעיני בשר

בקיום נבואתו העיקרית – בשורת הגאולה –

"לאלתר לגאולה" ו"הנה זה משיח בא"

ובעגלא דידן יתגלה לעין כל

ויוליכנו קוממיות לארצנו הק'

ויבנה ביהמ"ק במקומו ויקבץ נדחי ישראל

בגאולה האמיתית והשלימה

נאו מי"ד ממ"ש ממש!

לזכות

חיילי בית דוד

תלמידי התמימים השוהים

ב-770 – בית חיינו – בית משיח

להצלחה רבה ומופלגה בכל עניניהם

מתוך הרחבה ומנוחת הנפש

לנח"ר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

ובפרט בהענין הכי עיקרי שהזמן גרמא

בקבלת פני משיח צדקנו –

כ"ק אדמו"ר שליט"א

יחד עם כל בני ישראל שליט"א

בכל מושבותיהם

תיכף ומי"ד ממ"ש, נאָו!

לזכות

מנחם טובי' בן שטערנא

הינדא יוכבד בת חייענא רחל

וילדיהם:

עוזיאל, יהושע, רבקה דינה, טויבא,

פינחס מענדל, שרה אסתר,

ראובן צבי יהודה, חיים יעקב

שיחיו

שיזכו להפיץ את בשורת הגאולה והגואל

מתוך בריאות נכונה ועשירות מופלגה

בטוב הנראה והנגלה

לנח"ר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א